

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 15.11.2023 г.
COM(2023) 740 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

относно изпълнението и правоприлагането на търговската политика на ЕС

{SWD(2023) 740 final}

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Введение.....	2
I.1 Резюме.....	2
I.2 Обхват на настоящия доклад.....	9
II. Пълноценно използване на възможностите, предоставени от търговските споразумения на ЕС.....	12
II.1 Търговия с преференциални партньори — основни промени през 2022 г.....	12
II.2 Напредък в изпълнението на търговските споразумения на ЕС в Азия, Северна и Южна Америка, съседните на Съюза държави и държавите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн.....	18
III. Подкрепа за малките и средните предприятия за ориентиране в световната търговия.....	33
IV. Преодоляване на пречките и намиране на решения.....	39
IV.1 Актуално състояние и премахване на пречките пред търговията.....	39
IV.2 Единна входна точка.....	48
V. Двустранно и многостранно правоприлагане на търговски ангажименти: разрешаване на спорове.....	51
V.1 Прибягване до уреждането на спорове.....	51

I. Въведение

I.1 Резюме

Мрежата на ЕС от 42 преференциални търговски споразумения отваря пазари и възможности за предприятията в ЕС, по-специално за 670 000 малки и средни предприятия (МСП) с износ за държави извън ЕС, да търгуват и инвестират при по-предвидими и прозрачни търговски условия. Споразуменията свързват Европа с полюсите на растеж извън Съюза, откъдето през 2024 г. се очаква да дойде 85 % от растежа. **Търговията със стоки на ЕС с неговите 74 преференциални партньори**¹ представлява 44 % от външната търговия на ЕС (2 434 млрд. евро през 2022 г., в сравнение с 1 891 млрд. евро година по-рано). Търговията на ЕС с преференциални партньори достигна 901 млрд. евро през 2021 г., което представлява 46 % от общата търговия с услуги в ЕС (2 012 млрд. евро).

Търговските споразумения на ЕС имат положително дългосрочно въздействие: през последното десетилетие те помогнаха на блока да поддържа относително стабилен дял от 16—17 % от световната търговия със стоки и услуги. Въпреки променящата се световна икономика и възхода на Китай ЕС остава най-големият търговски блок с безпрецедентна мрежа от споразумения, с каквато другите развити икономики не разполагат. Резултатът от търговските споразумения може да се види и от примери в **Далечния изток и Латинска Америка.**

- Докато ЕС успя да увеличи дела си във вноса в *Южна Корея* в резултат на търговските си споразумения, Япония продължи да търгува при условията на СТО и отбеляза спад на търговията си с Южна Корея с 8 % през последното десетилетие.
- В *Латинска Америка* делът на ЕС във вноса на неговите преференциални партньори остава относително стабилен (около 11 %) между 1994 г. и 2021 г. Това не важи за непреференциалните партньори, с които делът на ЕС е намалял от 35 % на 20 %.

Някои от **последните търговски споразумения на ЕС**, като тези с Южна Корея, Канада и Виетнам, подпомагат растежа на износа на ЕС, като по време на действието им някои от най-успешните сектори отбелязват значителен растеж:

¹ Партньорите са повече от споразуменията, като се има предвид, че много от тези споразумения са с няколко държави (напр. споразуменията за икономическо партньорство (СИП) на ЕС с партньорите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн или търговското споразумение с Централна Америка; вж. също така работен документ на службите на Комисията — Индивидуални информационни листове относно изпълнението на търговските споразумения на ЕС — *SWD(2023) 740*; <https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/e0e79f42-9797-4d5d-a5c3-f00eb26b8676/details>

- ✓ от 2012 г. насам износът на съюзни стоки за *Южна Корея* е нараствал средно с 6 % годишно, а на автомобили и части — с 217 % за целия период;
- ✓ от 2018 г. насам износът на съюзни стоки за *Канада* е нараствал средно със 7,7 % годишно, а на млечни продукти — с 54 % за целия период;
- ✓ от 2020 г. насам износът на съюзни стоки за *Виетнам* е нараствал средно с 20 % годишно, а на фармацевтични продукти — със 152 % за целия период.

През 2022 г. **търговията между ЕС и неговите преференциални партньори (без търговията с енергийни продукти) е нараснала по-бързо**, т.е. с 21,2 % или 366 млрд. евро, отколкото търговията на ЕС с партньори без споразумение, която е нараснала с 18,9 %. Общият обем на търговията с 20-те най-големи преференциални партньори на ЕС е нараснала средно с почти 30 % през 2022 г. въпреки икономическите и геополитическите предизвикателства. Преференциалните търговски споразумения помагат на предприятията от ЕС да получат достъп до чужди пазари.

Същевременно търговските споразумения на ЕС спомагат за това **износът на ЕС да стане по-устойчив** на геополитически сътресения (като например непровокираната и неоправдана агресивна война на Русия срещу Украйна и последвалото решение за прекратяване на зависимостите на ЕС от Русия), като помагат на предприятията да диверсифицират дейността си и да намерят нови пазари. Между 2021 г. и 2022 г. износът на санкционирани стоки от ЕС за Русия е намалял с 27 млрд. евро, докато износът на същите стоки от ЕС за преференциални партньори е нараснал със 174 млрд. евро. Конкретен пример е секторът на машините и механичните уреди, където износът на ЕС за Русия е намалял с 53 % или 14 млрд. евро през 2022 г. Загубата на пазара беше компенсирана от увеличаването на износа на ЕС за преференциални партньори (15 % или 34 млрд. евро), по-специално за Мексико (+32 %), Турция (+27 %) и Канада (+28 %). Търговските споразумения също така намаляват прекомерните зависимости по отношение на стратегически и критично важни продукти от едно местоназначение.

Освен това **търговските споразумения на ЕС играят важна роля и за вноса**, като осигуряват надежден достъп до суровини, от които ЕС се нуждае за своя икономически растеж. Изпълнението на договорените ангажименти и партньорствата, създадени с държавите източници, спомагат за **утвърждаване на веригите за доставки и диверсифициране на източниците на внос**, като по този начин се намаляват общите зависимости на ЕС от трети държави, какъвто е случаят със суровините от критично значение и енергийните продукти. Например вносът от Канада в ЕС се е увеличил с 25 % през изминалата година, за което спомага Всеобхватното икономическо и търговско споразумение (**ВИТС**) с тази държава, обхващащо предимно суровини и енергийни продукти, които помогнаха на ЕС да намали чрез диверсификация зависимостта си от Русия. Вносът в ЕС на суровини от критично значение за

екологичния преход и европейското производство е нараснал средно с 56 %², докато вносът на тези материали от държави извън ЕС е нараснал само с 25 %. Вносът от Канада на нефтени масла (ХС 27) в ЕС почти се е удвоил — от 2,0 млрд. евро през 2021 г. до 3,8 млрд. евро през 2022 г.

Ефективността на търговските споразумения на ЕС зависи до голяма степен от тяхното **изпълнение и правоприлагане** и от това дали търговските партньори спазват своите ангажименти. Предотвратяването на нови пречки пред търговията и инвестициите и премахването на съществуващите остава приоритет.

В тази връзка от съществено значение е **ранното установяване** на проблемите, с които заинтересованите страни се сблъскват на пазарите на трети държави. Създаването през 2020 г. на **единната входна точка**³ помага на предприятията да съобщават на Комисията за (предполагаеми) пречки пред достъпа до пазара или за нарушения на ангажиментите в областта на търговията и устойчивото развитие. Това помага на Комисията да направи оценка и, когато е оправдано, да предприеме съответните последващи действия със съответните държави партньори. Заинтересованите страни от ЕС, които съобщават за (предполагаема) пречка пред достъпа до пазара на трета държава или за нарушение на правилата за устойчивост, свързани с търговията и устойчивото развитие или с Общата система от преференции, могат да се възползват от възможността за **единна входна точка**. От стартирането ѝ през ноември 2020 г. досега тя е довела до над 90 външни жалби, от които повече от 30 се отнасят за нови пречки пред търговията, които оттогава са регистрирани и публикувани в Access2Markets⁴ и са в процес на проследяване от страна на Комисията със съответните държави партньори. Две жалби се отнасят за предполагаеми нарушения на разпоредбите в областта на търговията и устойчивото развитие, като Комисията също така актуализира своите насоки, за да повиши прозрачността и предвидимостта за заинтересованите страни, като определи конкретните срокове, с които да работи — до 120 дни — за извършване на първоначална оценка и за определяне и предприемане на подходящи стъпки, както и допълнителни разяснения относно лицата, които могат да подават жалби.

При **справянето с пречките пред търговията** Комисията разчита на непрекъснато взаимодействие с търговските партньори **в рамките на структурите** (напр. комитети и работни групи), създадени по силата на двустранните търговски споразумения на ЕС и в СТО. Неотдавнашен пример за мобилизиране на двустранни структури беше отстраняването през 2022 г. на пречките пред вноса на **фармацевтични продукти от ЕС във Виетнам** на стойност 1,5 млрд. евро годишно, постигнато в тясно сътрудничество с държавите членки и промишлеността на ЕС. Това се основава на двустранно взаимодействие в съответните комитети, създадени в рамките на търговското споразумение между ЕС и Виетнам. Неотдавнашен пример за *предотвратяване на пречки* чрез мобилизиране на *структурите на СТО* беше

² При сравняване на периода преди ВИТС (2016 г.) и след ВИТС (2022 г.).

³ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/bg/content/single-entry-point-0>.

⁴ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/bg/barriers>

коригирането от страна на Египет — след дискусии с браншовите организации на ЕС и в Комитета по техническите пречки пред търговията (ТПТ) — на планираните правила за козметичните продукти, които щяха да създадат ненужни усложнения за дружествата от ЕС при навлизането им на египетския пазар.

Въпреки че повечето проблеми се премахват чрез двустранно взаимодействие с партньорите, през 2022 г. ЕС отново предприе **действия по правоприлагане** в случаи, когато другите усилия не доведоха до задоволителни резултати. Понякога предприемането на първите стъпки за уреждане на спорове в рамките на СТО е достатъчно, за да се насочи вниманието към взаимно задоволително решение. Такъв беше случаят с правния спор, който ЕС започна в началото на 2022 г. срещу Обединеното кралство, като оспори дискриминационната **вътрешна схема за субсидиране за вятърна енергия** на Обединеното кралство. Схемата съдържаше критерий за местно съдържание, който даваше предимство на продуктите с произход от Обединеното кралство пред вносните продукти и по този начин стимулираше предприятията от ЕС и Обединеното кралство да се снабдяват или да инвестират на местно равнище. Само четири месеца след като ЕС поиска консултации в СТО, страните сключиха споразумение за уреждане на спора, с което се осигуриха равнопоставени условия на конкуренция за доставчиците от ЕС.

Освен споменатия по-горе спор с Обединеното кралство **ЕС започна три други спора в рамките на СТО** — два с *Китай*, свързани съответно с дискриминационни търговски практики за стоки и услуги от Литва и мерки, засягащи защитата и правоприлагането на правата върху интелектуалната собственост (ПИС), и един с *Египет*. В последния случай беше постигнат частичен напредък, тъй като *Египет* се ангажира да подобри процеса на регистрация на вноса. Понастоящем Комисията следи ситуацията. Освен това ЕС **спечели четири текущи спора в рамките на СТО**: задължителните и окончателни решения по споровете *Турция — фармацевтични продукти*, и *Колумбия — замразени картофи за пържене*, представляваха голяма победа за ЕС. Понастоящем Комисията следи за спазването на решенията на специализираната група на СТО от страна на загубилите страни. В споровете *Индия — ИКТ продукти*, и *Индонезия — ограничения за износ на никелова руда*, ЕС спечели, което накара Индонезия да обжалва доклада на специализираната група на СТО пред нефункциониращия Апелативен орган (подход, известен като „формално обжалване“). В началото на 2022 г. Регламентът на ЕС за осигуряване на съблюдаването беше изменен, за да се намери решение на точно този тип ситуации. Сега той дава възможност на ЕС да предприема действия за правоприлагане на задължения съгласно международното право, с които са се съгласили други членове на СТО като Индонезия и Индия, когато търговският спор е блокиран въпреки усилията на ЕС да следва добросъвестно процедурите за уреждане на спорове.

През 2022 г. ЕС спечели и в своя **двустранен спор** срещу *Южноафриканския митнически съюз* относно ограниченията за износ на замразено птиче месо и постигна напредък в уреждането на някои аспекти, повдигнати във висиящия двустранен спор срещу *Алжир* относно ограниченията върху вноса.

За да се запази правораздавателната дейност и уреждането на спорове в рамките на СТО, докато Апелативният орган продължава да не функционира, ЕС успешно насърчи участието на членовете на СТО в **Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване**, създадена като временно решение, докато Апелативният орган отново започне да функционира. Япония е най-новият участник и се присъедини към нея през март 2023 г., а Република Филипини също е в процес на присъединяване. Инструментът беше изпробван за първи път в горепосочения спор срещу *Колумбия* относно налагането на мита за търговска защита на замразени картофи за пържене от Белгия, Нидерландия и Германия.

Усилията на ЕС за преодоляване на пречките пред достъпа до пазара в държавите партньори се оказаха ползотворни: през 2022 г. износът на ЕС за трети държави е бил със 7 млрд. евро по-висок благодарение на работата по премахване на пречките, извършена между 2017 г. и 2021 г. Комисията успя да премахне **31 пречки пред търговията в 19 държави партньори** по света, подкрепена от държави членки и заинтересовани страни.

Комисията също така продължи да информира предприятията за предимствата, които предлагат търговските споразумения, и за това как да се използват, като обърна специално внимание на МСП. От стартирането си през октомври 2020 г. платформата **Access2Markets** е привлякла над пет милиона отделни посетители. 70 % от потребителите са базирани в ЕС. Access2Markets се превърна в по-широка платформа, обединяваща няколко търговски инструмента — освен информация за внос и износ на стоки, тя съдържа и новия инструмент „търговски асистент“, предназначен за услугите и инвестициите за Канада и Обединеното кралство. От стартирането ѝ досега са направени 9 000 справки в нея.

Комисията работи в тясно партньорство с други **институции на ЕС** за повишаване на осведомеността относно търговските споразумения и действията, предприети в подкрепа на тяхното изпълнение и правоприлагане. В допълнение към редовния общ преглед пред **Европейския парламент** по различни аспекти на изпълнението и правоприлагането (като например работата между Комисията и делегациите на ЕС в трети държави или интегрирането на заключенията от прегледа на ТУР в изпълнението на съществуващите споразумения), няколко членове на ЕП предприеха стъпки за насърчаване на работата по достъпа до пазара в родните си държави. Освен това Комисията увеличи съгласуваните действия **с държавите членки** с цел достигане до заинтересованите страни на място, както в ЕС, така и в държавите партньори (чрез по-тясна връзка на делегациите на ЕС с посолствата на държавите членки). Както се вижда от настоящия доклад, колективните усилия на Комисията, делегациите на ЕС, Парламента и държавите членки не само подобряват шансовете за премахване на пречките пред достъпа до пазара, но и предотвратяват появата на нови. Тези съвместни усилия помогнаха също така да се достигне до повече заинтересовани страни (по-специално МСП) и те да бъдат информирани за възможностите, които предоставят търговските споразумения на ЕС. Такива възможности са свързани с износ и внос при

нулева ставка на мито и преференциален достъп до сектори, които иначе са забранени, както и с отварянето на пазарите на услуги и обществени поръчки. През 2022 г. и първата половина на 2023 г. съвместни събития — **Ден на достъпа до пазара** — се проведеха в Унгария, Латвия, Швеция, Франция, Хърватия, Чехия и Италия.

През юни 2022 г. Комисията приключи своя **преглед на търговията и устойчивото развитие (ТУР)**⁵, който доведе до засилено изпълнение и правоприлагане на разпоредбите за ТУР в 11 търговски споразумения на ЕС с 18 държави партньори, които имат глава за ТУР. В съобщението относно ТУР се определят приоритети на политиката и точки за действие от основно значение, които чрез по-строго изпълнение и правоприлагане допълнително да повишат ефективността на настоящия основан на взаимодействието подход към ТУР, който е залегнал в международната рамка и стандарти. По-специално новият подход включва налагането на търговски санкции за нарушения на основните разпоредби относно търговията и устойчивото развитие. Той ще се прилага при бъдещи и текущи преговори според целесъобразността.

Например в **Латинска Америка** този нов подход, заедно с поредица от мисии в държавите партньори и регионите, даде възможност за по-задълбочено и по-пряко взаимодействие със съответните партньори и доведе до това Колумбия и Перу да преразгледат своите кодекси на труда.

През отчетния период, наред с другото, **основни конвенции на Международната организация на труда (МОТ)** бяха ратифицирани и влязоха в сила в **Япония** относно премахването на принудителния труд (№ 105) и **Южна Корея** относно синдикалната свобода и закрила на правото на синдикално организиране (№ 87), относно правото на организиране и на колективно договаряне (№ 98) и относно принудителния труд (№ 29).

Изпълнението на ангажиментите, свързани с ТУР, означаваше и допълнително привеждане на **националното законодателство** на държавите партньори в съответствие с международните норми. В тази връзка работата на ЕС с **Виетнам** предизвика текуща **широка реформа на Кодекса на труда**, за да се позволи създаването на независими синдикални организации, докато работата на ЕС с **Япония** спомогна за оформянето на насоките на Япония относно комплексната проверка на правата на човека, а именно за увеличаване на степента, в която японските дружества се снабдяват отговорно и в съответствие с международните стандарти.

Вътрешните консултативни групи (ВКГ), създадени в рамките на по-новите търговски споразумения на ЕС, продължиха да съветват Комисията относно ситуацията на място в държавите партньори. Това даде възможност на Комисията, наред с другото, да сигнализира и да предприеме последващи действия по отношение на ограниченията на *Еквадор*, възпрепятстващи работата на синдикалните организации в сектора на бананите. В случая с *Южна Корея* ВКГ привлече вниманието на Комисията към

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0409>

предполагаема дискриминация в Южна Корея срещу извършващи доставки работници. След това Комисията повдигна този въпрос пред Южна Корея в контекста на изпълнението на доклада на специализираната група в нейния двустранен трудов спор.

През отчетния период ВКГ продължиха да предоставят информация за работата по изпълнението чрез **документни проучвания**, като изследваха въпроси, свързани със справедливата търговия в държавите от региона на Андите и институционалната защита на работата през платформа в Южна Корея.

Комисията приключи предварителния си анализ на **първата официална жалба относно търговията и устойчивото развитие**, постъпила в **единната входна точка**. Жалбата е подадена от нидерландската НПО CNV Internationaal от името на синдикални организации в Колумбия и Перу. Жалбата се отнася за основни трудови права в минния сектор в Перу и Колумбия.

Както в случая с достъпа до пазара, при изпълнението и правоприлагането на *ангажиментите за устойчивост* Комисията поддържа ползотворен диалог с институциите на ЕС и държавите членки. През октомври 2022 г. Европейският парламент прие резолюция⁶ относно прегледа на ТУР, в която приветства съобщението на Комисията и отбелязва с удовлетворение намерението на Комисията да засили главите за ТУР в търговските споразумения на ЕС. Комисията също така засилва взаимодействието си чрез своята експертна група по ТУР с държавите членки.

Комисията също така продължи взаимодействията на високо равнище с **Европейския икономически и социален комитет**, особено като се има предвид ролята на последния в подкрепата за ВКГ. В третата общоевропейска среща на ВКГ на 17 април 2023 г. участваха 130 представители от 11 ВКГ от ЕС.

Не на последно място бяха отбелязани важни промени в процеса на попълване на законодателния инструментариум на ЕС. През 2022 г. ЕС **прие три нови автономни инструмента** с въздействие върху търговията. Въпреки че сами по себе си те не са инструменти за правоприлагане на договорените ангажименти в областта на търговията, те позволяват на Съюза да действа по-ефективно срещу икономическата принуда (инструментът за борба с принудата) и да осигури или възстанови равнопоставени условия на конкуренция (Акът за международните обществени поръчки и Регламентът относно чуждестранните субсидии), като по този начин се запълват пропуски в международния набор от правила.

- На 6 юни 2023 г. Парламентът и Съветът постигнаха споразумение относно **инструмент за борба с принудата**⁷. С новия регламент ще се защитават интересите на ЕС и държавите членки в случай на икономическа принуда, а

⁶ Резолюция на Европейския парламент от 6 октомври 2022 г.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022IP0354>

⁷ https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/protecting-against-coercion/qa-political-agreement-anti-coercion-instrument_bg

именно, когато трета държава оказва натиск върху ЕС или държава членка в посока определен избор, във всички области от тяхната компетентност, чрез мерки, засягащи търговията или инвестициите. Основната цел на регламента всъщност е да възпира и предотвратява икономическата принуда. Новият регламент предвижда и международно сътрудничество по отношение на икономическата принуда. Очаква се новият регламент да влезе в сила през четвъртото тримесечие на 2023 г.

- Регламентът относно **Акта за международните обществени поръчки**⁸ влезе в сила на 29 август 2022 г. и ще даде възможност на ЕС, след етап на проучване, да може да ограничи достъпа до пазара на обществени поръчки на ЕС за доставчици от държави, в които подобен достъп до техните обществени поръчки не съществува. На платформата Access2Markets Комисията публикува онлайн формуляр, който държавите членки и промишлеността могат да използват за подаване на жалби, а в Официален вестник на ЕС — насоки за възлагащите органи и възложителите за това как да прилагат мерките на Акта за международните обществени поръчки.
- На 12 юли 2023 г. влезе в сила **Регламентът относно чуждестранните субсидии**⁹, с който се въвежда нов и всеобхватен набор от правила за справяне с нарушенията, породени от чуждестранните субсидии, предоставяни на дружества, които се конкурират на вътрешния пазар или подават оферти в процедури за възлагане на обществени поръчки. По този начин се запълва регулаторна празнина в правилата на ЕС в областта на конкуренцията, обществените поръчки и търговията.

I.2 Обхват на настоящия доклад

Това е третият консолидиран **годишен доклад**¹⁰ относно действията по изпълнение и правоприлагане в областта на търговията, за да се гарантира изпълнението и правоприлагането на многостранните ангажименти (СТО) и ангажиментите, залегнали в преференциалните двустранни търговски споразумения. В него е представен преглед на основните дейности и постижения, ръководени от главния служител по правоприлагането в областта на търговията (ГСПОТ)¹¹ на Комисията през 2022 г. и първото тримесечие на 2023 г.

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex%3A32022R1031>

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2560&qid=1673254237527>

¹⁰ Вторият доклад беше публикуван на 11 октомври 2022 г. и е достъпен на следния адрес: [Регистър на документите на Комисията — COM\(2022\) 730 \(europa.eu\)](#).

¹¹ Информация за ролята на ГСПОТ може да бъде намерена на следния адрес: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/chief-trade-enforcement-officer_bg

В придружаващия работен документ на службите на Комисията¹² се съдържа допълнителна информация, допълваща раздел П.2 от доклада, относно 39-те основни преференциални двустранни споразумения на ЕС.

На уебсайта на Комисията¹³ има допълнителна информация към настоящия доклад относно: i) настъпилите през 2022 г. промени в търговията на ЕС с преференциални партньори; ii) използването на тарифни преференции при износ и внос на ЕС по преференциални търговски партньори, както за ЕС, така и за държавите членки; и iii) степента на усвояване на тарифните квоти.

Въпреки че настоящият доклад е насочен към изпълнението и правоприлагането на търговските споразумения на ЕС, той следва да се разглежда и в по-широкия контекст на икономическата сигурност и дейностите по правоприлагане в определени области, по които **Комисията докладва отделно:**

- използването на **инструменти за търговска защита** (антидъмпингови, антисубсидийни и защитни мерки), с които се защитават интересите на ЕС срещу нелоялни практики, е обхванато от годишните доклади на Комисията относно търговската защита¹⁴;
- мониторинг и борба с фалшифицирането, пиратството и други нарушения на **правата върху интелектуална собственост (ПИС)**, обхванати от редуващите се на всеки две години публикации на Комисията — Доклад относно ПИС¹⁵ и Списък с фалшифицирани и пиратски стоки¹⁶;
- **скринингът на преките чуждестранни инвестиции и контролът на износа на изделия с двойна употреба**, които съставляват стратегическия контрол на ЕС върху търговията и инвестициите с оглед на сигурността (STICS), и които са

¹² Работен документ на службите на Комисията — Индивидуални информационни листове относно изпълнението на търговските споразумения на ЕС — *SWD(2023) 740* <https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/e0e79f42-9797-4d5d-a5c3-f00eb26b8676/details>

¹³ Комисия/ГД „Търговия“; страница за изпълнението и правоприлагането: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/implementing-and-enforcing-eu-trade-agreements_bg

¹⁴ 41-ви доклад на Комисията относно търговската защита, приет на 6 септември 2023 г.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52023DC0506&qid=1694161661994> и работен документ на службите на Комисията: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52023SC0287&qid=1694161661994>

¹⁵ Последният доклад относно защитата и правоприлагането на правата върху интелектуалната собственост (ПИС) в трети държави беше публикуван на 17 май 2023 г. и е достъпен на следния адрес: https://policy.trade.ec.europa.eu/news/commission-releases-its-report-intellectual-property-rights-third-countries-2023-05-17_bg

¹⁶ Последният списък с фалшифицирани и пиратски стоки беше публикуван на 1 декември 2022 г. и е достъпен на следния адрес: https://policy.trade.ec.europa.eu/news/commission-publishes-latest-counterfeit-and-piracy-watch-list-2022-12-01_bg

обхванати от годишните доклади на Комисията относно скрининга на ПЧИ¹⁷ и Регламент (ЕС) 2021/821 относно контрола на износа¹⁸;

- прилагането на режима на **Общата схема от преференции (ОСП)**¹⁹ на ЕС, обхванат от докладите относно ОСП на Комисията.

¹⁷ Трети годишен доклад относно скрининга на преките чуждестранни инвестиции в Съюза и работен документ на службите на Комисията от 19 октомври 2023 г.: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2023\)590&lang=bg](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2023)590&lang=bg)

¹⁸ Статистическа актуализация относно контрола на износа на изделия с двойна употреба (2021 г.): [COMMISSION-STAFF-WORKING-DOCUMENT-Statistical-update-on-dual-use-export-control-2021-2.pdf](https://ec.europa.eu/europeansanctions/COMMISSION-STAFF-WORKING-DOCUMENT-Statistical-update-on-dual-use-export-control-2021-2.pdf) ([europeansanctions.com](https://ec.europa.eu/europeansanctions.com))

¹⁹ Последният доклад за прилагането на Регламента за ОСП: JOIN(2023) 34.

II. Пълноценно използване на възможностите, предоставени от търговските споразумения на ЕС

II.1 Търговия с преференциални партньори — основни промени през 2022 г.

През 2022 г. 44 % от търговията на ЕС се осъществява по преференциални търговски споразумения...

Търговията на ЕС със стоки с неговите 74 преференциални партньори възлиза на 2 434 млрд. евро през 2022 г., което обхваща 44 % от общата външна търговия на ЕС²⁰. Износът на ЕС за преференциални партньори достигна 1 254 млрд. евро, а вносът в ЕС от същите държави възлиза на 1 180 млрд. евро. Ако се добавят споразуменията, които са в процес на приемане или ратифициране (3,6 %) ²¹, делът на преференциалната търговия на ЕС би се повишил до над 47 %.

Фигура 1: Външна търговия на ЕС (2022 г.)

Източник: Евростат, база данни Comext (данните са извлечени през април 2023 г.).

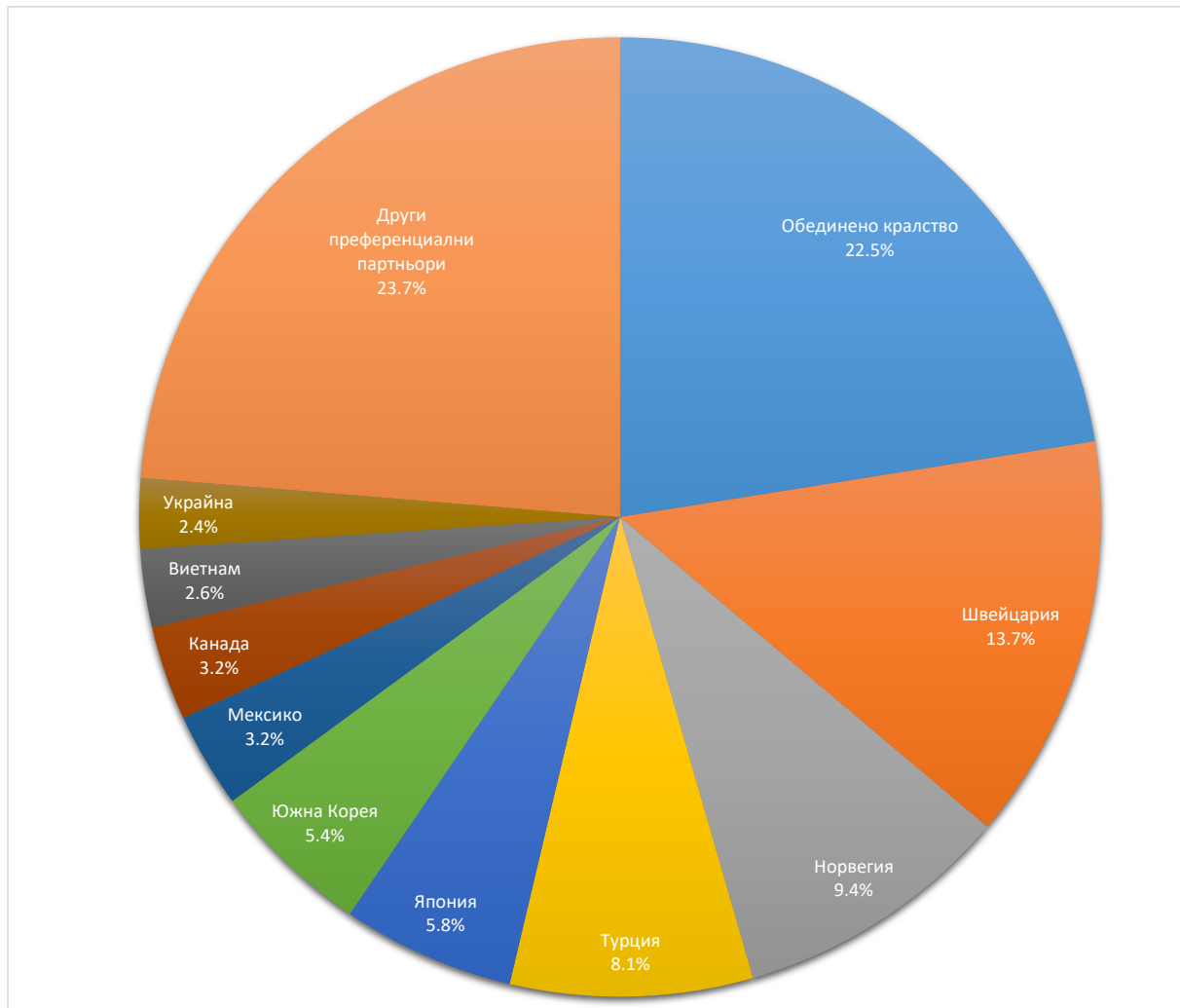
Както е показано на фигура 2 по-долу, Обединеното кралство продължава да бъде най-големият преференциален партньор на ЕС с дял от 22,5 % в търговията на ЕС със 74-те преференциални партньори, следвано от Швейцария (13,7 %), Норвегия (9,4 %), Турция

²⁰ Тези 44 % (със син цвят в графиката) включват също Мексико и Чили, с които ЕС прилага съществуващите търговски споразумения, в очакване на ратифицирането на модернизиранияте споразумения.

²¹ В допълнение към Нова Зеландия и партньорите от Меркосур (Аржентина, Бразилия, Парагвай и Уругвай) това са: Бенин, Буркина Фасо, Бурунди, Кабо Верде, Гамбия, Гвинея, Гвинея Бисау, Хаити, Кения, Либерия, Мали, Мавритания, Нигер, Нигерия, Руанда, Сенегал, Сиера Леоне, Танзания, Того и Уганда, вж.: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/negotiations-and-agreements_bg

(8,1 %) и Япония (5,8 %). Заедно тези пет партньори представляват близо 60 % от преференциалната търговия на ЕС през 2022 г.

Фигура 2: Търговия на ЕС със стоки по преференциални партньори (2022 г.)

Източник: Евростат, база данни Comext (данните са извлечени през април 2023 г.).

По отношение на търговията на ЕС с останалата част на света през 2022 г., Обединеното кралство остава третият по големина търговски партньор след САЩ и Китай, а Швейцария е четвърта, следвана от Русия. Норвегия, Турция, Япония, Южна Корея и Индия се нареждат от шесто до десето място, като изпреварват Украйна (15-ия по големина търговски партньор на ЕС като цяло).

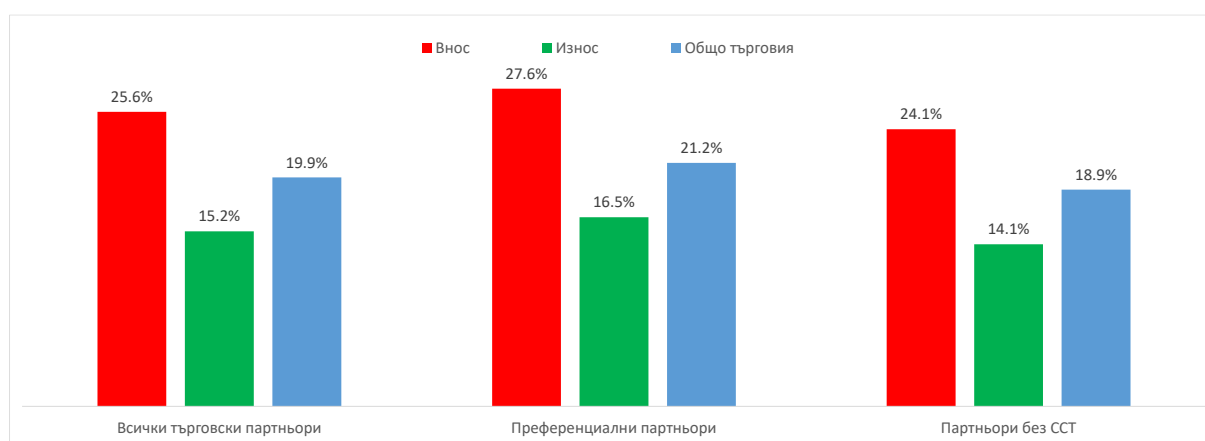
Износът на ЕС за Русия между 2021 г. и 2022 г. е спаднал с 38 % в стойностно изражение (от 89 млрд. евро на 55 млрд. евро), но е намалял наполовина по отношение на обема (от 16 на 8 млн. тона). През същия период вносът от Русия в ЕС се е увеличил с 24 % в стойностно изражение поради силното увеличение на цените на енергията, но е намалял с 33 % по отношение на обема (от 386 на 258 млн. тона). Същевременно вносът на важни материали за влагане, като енергийни продукти и суровини от преференциални и други търговски партньори на ЕС, се е увеличил. Например през

първото тримесечие на 2023 г. делът на Русия във вноса на енергийни продукти в ЕС е по-малко от една четвърт от общия дял на Норвегия, Обединеното кралство и САЩ.

Търговията на ЕС със стоки с преференциални партньори продължи да нараства по-силно от търговията на ЕС като цяло, като се изключат енергийните продукти

Както и през периода 2020—2021 г., между 2021 г. и 2022 г. търговията между ЕС и преференциалните партньори нарасна в по-голяма степен в стойностно изражение (с 21,2 %) спрямо търговията на ЕС с непреференциалните партньори (18,9 %) и с всички търговски партньори (19,9 %), когато се изключат енергийните продукти.

Фигура 3: Годишен растеж на търговията със съюзни стоки по видове партньори (период 2021—2022 г.), с изключение на енергийни продукти

Източник: Евростат, база данни Comext (данните са извлечени през април 2023 г.).

Търговията с преференциални партньори в областта на хранително-вкусовата промишленост остава силен стълб на глобалната позиция на блока като водещ търговец

ЕС остава на първо място в света по търговия с продукти на хранително-вкусовата промишленост, като през 2022 г. вносът му възлиза на 171 млрд. евро, а износът — на 229 млрд. евро. Въпреки увеличението на цените в световен мащаб обемите на търгуваните продукти от хранително-вкусовата промишленост като цяло не намаляха през 2022 г., а понякога дори се увеличаваха. **Широката мрежа от търговски споразумения** на ЕС допринесе за това развитие.

През 2022 г. **търговията с продукти от хранително-вкусовата промишленост** на ЕС със 74-те преференциални партньори е нараснала с 21,2 %. Темпът е същият, както при общата търговия със стоки в ЕС (с изключение на енергията), сходен с този на търговията с продукти от хранително-вкусовата промишленост между ЕС и всички търговски партньори, която нараства с 22,2 %, и по-нисък от този на търговията с продукти от хранително-вкусовата промишленост между ЕС и партньори, които не са страна по търговски споразумения (23,3 %).

Износът на продукти от хранително-вкусовата промишленост за преференциални партньори е нараснал в по-голяма степен (със 17,5 %) спрямо износа на селскостопански хранителни продукти от ЕС за всички търговски партньори, който е нараснал с 15,8 % за същия период, и с по-висок темп от износа за непреференциални партньори, който също е нараснал значително, но с 13,5 %. Секторите на хранително-вкусовата промишленост, в които се наблюдава тази тенденция, са зърнените храни и зърнените заготовки, следвани от млечните продукти.

Обединеното кралство остана местоназначение номер едно за износа на продукти от хранително-вкусовата промишленост от ЕС както сред преференциалните партньори²², така и като цяло²³, като представлява над една пета (21 %) от общия износ на ЕС. Обединеното кралство заема и първо място по износ, като в него износът на ЕС е отбелязал най-силен растеж през 2022 г. (т.е. +5,9 млрд. евро в стойностно изражение, или +14 %), следвано от САЩ и Мароко. След Обединеното кралство САЩ остават на второ място по износ на продукти от хранително-вкусовата промишленост от ЕС като цяло в стойностно изражение, след което се нареждат Китай и Швейцария.

През 2022 г. процентното увеличение на **вноса на продукти от хранително-вкусовата промишленост в ЕС** от преференциални партньори е малко по-ниско за преференциалните партньори (т.е. 28 %) спрямо увеличението на вноса от всички партньори (32 %) и спрямо увеличението на вноса от партньори без търговски споразумения (37,1 %). По-слабото увеличение при преференциалните партньори вероятно е свързано със съответния състав на вноса. Например вносът в ЕС на продукти от маслодайни семена (напр. соя) и кафе — две основни вносни стоки, чиито цени (и следователно стойността на вноса) са се увеличили най-много, идва почти изцяло от държави, които не са преференциални партньори (т.е. Бразилия, Аржентина и САЩ).

Обединеното кралство е също така най-значимият източник на внос на продукти от хранително-вкусовата промишленост в ЕС като цяло (9 % от общия внос) с увеличение от 28,4 % (в съответствие със средния растеж от всички преференциални партньори). Това е обратното на ситуацията през 2021 г., когато вносът е намалял с 24,5 %. Това е и признак, че търговците от Обединеното кралство са свикнали с проверките и инспекциите във връзка със здравето на растенията и животните (СФМ), прилагани от ЕС, включително по отношение на пратките с продукти от хранително-вкусовата промишленост от януари 2021 г.

През 2022 г. **Украйна** е вторият по големина източник на внос на продукти от хранително-вкусовата промишленост в ЕС сред преференциалните партньори (8 % от вноса).

²² Швейцария с дял от 5 % от износа на ЕС през 2022 г. и Япония (4 %) са съответно на второ и трето място сред преференциалните партньори на ЕС.

²³ САЩ се нареждат на второ място с 13 % от износа на ЕС през 2022 г., следвани от Китай със 7 % от общия износ на продукти от хранително-вкусовата промишленост на ЕС.

Търговските споразумения на ЕС също така улесняват диверсификацията и спомагат за подобряване на продоволствената сигурност

През 2022 г. търговските споразумения на ЕС подкрепиха диверсификацията на търговията с продукти от хранително-вкусовата промишленост в ЕС чрез намаляване на дела на Русия и увеличаване на този на други търговски партньори и спомогнаха за преодоляване на предизвикателствата, свързани с продоволствената сигурност както в ЕС, така и в държавите партньори, след непровокираната и неоправдана агресивна война на Русия срещу Украйна:

- през 2022 г. Украйна изпревари САЩ като трети по големина източник на внос на продукти от хранително-вкусовата промишленост като цяло (след Бразилия и Обединеното кралство);
- в съответствие с ангажимента си за глобална продоволствена сигурност, която беше засегната от непровокираната и неоправдана агресивна война на Русия срещу Украйна, през 2022 г. ЕС увеличи износа си на пшеница за южните съседни държави, по-специално за Алжир (4,9 млн. тона), Мароко (4,1 млн. тона) и Египет (2,9 млн. тона). Това беше улеснено от споразуменията за асоцииране между ЕС и тези партньори.

За разлика от общата търговия, ЕС все още поддържа излишък в търговията със стоки с преференциални партньори, въпреки че излишъкът намалява

През 2022 г., за разлика от общата търговия, ЕС регистрира излишък от 73 млрд. евро в търговията си със стоки с преференциални партньори. Това е намаление със 131 млрд. евро в сравнение с 204 млрд. евро през 2021 г. Над 60 % от излишъка на ЕС с преференциални партньори може да бъде отнесен към хранително-вкусовата промишленост.

За разлика от това, в търговията със стоки на ЕС с останалата част на света се наблюдава дефицит от 432 млрд. евро, което е спад спрямо излишъка от 55 млрд. евро през 2021 г. и достига най-ниското си ниво от 2002 г. насам. Това се дължи по-специално на рязкото покачване на стойността на енергийните продукти, което започна към края на 2021 г. и продължи през 2022 г. Вносът на енергийни продукти е скочил със 113,5 % в стойностно изражение спрямо 2021 г. Това представлява допълнителна сума в размер на 443,3 млрд. евро, което е половината от общото увеличение на вноса в ЕС.

През 2022 г. Комисията, в съответствие с изискванията, изложени в съответните регламенти на ЕС, следеше вноса в ЕС на някои промишлени продукти и продукти на хранително-вкусовата промишленост....

Конкретни задължения за осъществяване на мониторинг с Южна Корея и с партньори от Латинска Америка

Комисията, съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 511/2011²⁴, осъществяваше мониторинг върху вноса от Южна Корея на ключови авточасти и електроника от най-важните доставчици извън ЕС. През 2022 г. вносът на двигатели с вътрешно горене (бензинови и дизелови) и части от Южна Корея леко се е увеличил в сравнение с 2021 г. (+8%), както и вносът на основни автомобилни части (+11%). Въз основа на тези търговски статистически данни не е възможно да се установи връзка между разрешението за възстановяване на мита съгласно търговското споразумение с Южна Корея и увеличаването на вноса на автомобили в ЕС (с 29%) от Южна Корея.

Вносът в ЕС на пресни банани от Колумбия, Еквадор и Перу, както и от Централна Америка, също е бил наблюдаван от Комисията, съгласно изискванията на регламенти № 19/2013²⁵ и № 20/2013²⁶. На 29 август 2022 г. на Европейската комисия беше представен изчерпателен доклад²⁷ относно функционирането на пазара на банани в ЕС след изтичането на срока на действие на механизма за стабилизиране на пазара на банани. В доклада се потвърждава, че в търговската политика на ЕС е постигнат правилният баланс между различните цели чрез спазване на международните задължения и същевременно се отговаря на нуждите от повишените нива на потребление в ЕС. През 2022 г. вносът на пресни банани от Колумбия в ЕС се е увеличил с 1,6%, докато вносът от Еквадор и Перу е намалял с 11% и 20% в сравнение с 2021 г. Комисията ще продължи да прави своя редовен анализ на положението на пазара и на производителите на банани в ЕС и ако е необходимо, ще разглежда положението заедно с държавите членки и заинтересованите страни.

Търговията с услуги се увеличи и ЕС поддържа излишък както с преференциалните си партньори, така и с останалата част на света

Търговията с услуги с всички 74 преференциални партньори през 2021 г. (последните налични данни) възлиза на 925 944 млн. евро (46% от общата търговия с услуги в ЕС). Този показател се е увеличил с 6,7%, т.е. в по-малка степен от търговията на ЕС с услуги с останалата част на света, която се е увеличила с 10%, и от търговията с непреференциални търговски партньори, която се е увеличила с 13%.

Излишъкът на ЕС в търговията с услуги се е увеличил през 2021 г. както с преференциалните партньори (увеличение с 57 млрд. евро — от 79 млрд. евро през

²⁴ Регламент (ЕС) № 511/2011 (ОВ L 145, 31.5.2011 г., стр. 19); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/ALL/?uri=CELEX:32011R0511>.

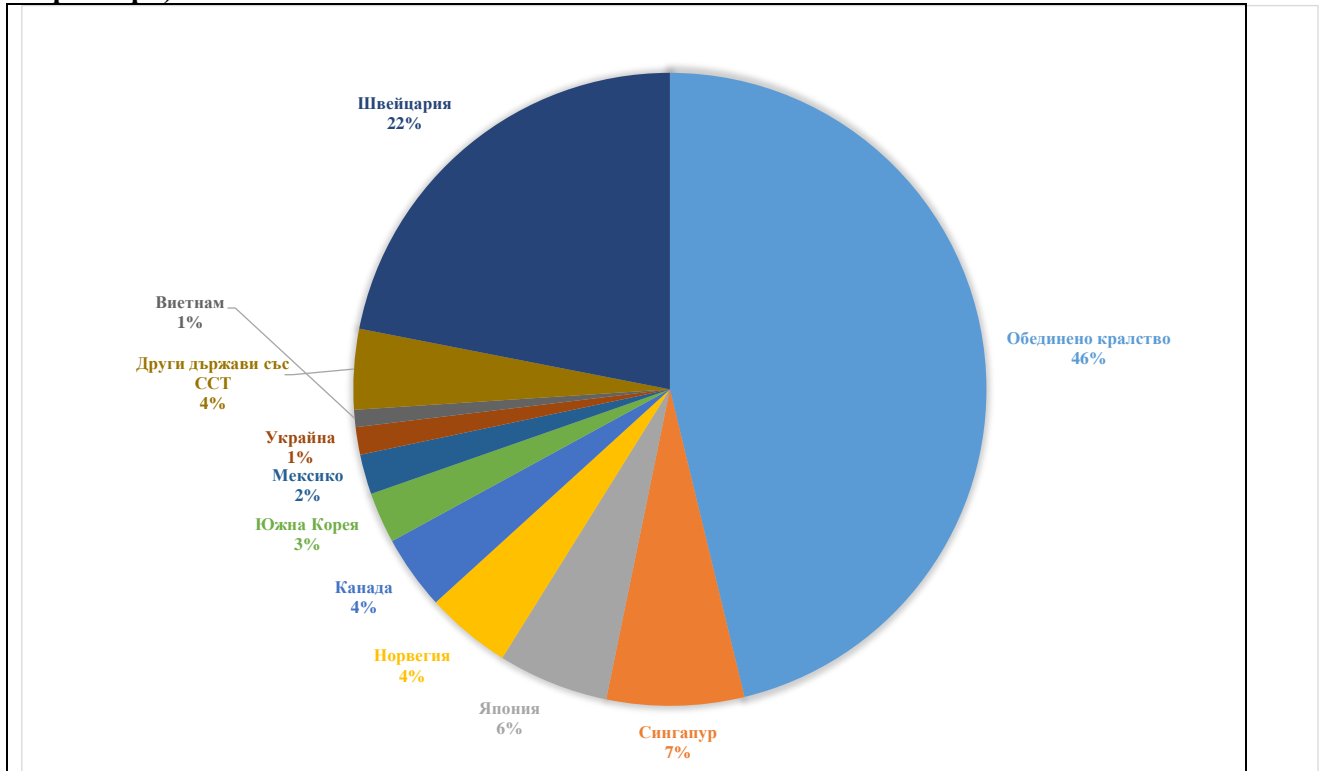
²⁵ Регламент (ЕС) № 19/2013 (ОВ L 17, 19.1.2013 г., стр. 1); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0019>

²⁶ Регламент (ЕС) № 20/2013 (ОВ L 17, 19.1.2013 г., стр. 13); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0020>

²⁷<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11960-2022-INIT/bg/pdf>.

2020 г. на 136 млрд. евро през 2021 г.), така и с всички търговски партньори. При последната група скокът е още по-голям, макар и да започва от по-ниско ниво (т.е. увеличение със 112 млрд. евро — от 9 млрд. евро през 2020 г. до 121 млрд. евро през 2021 г.).

Фигура 4: Търговия на ЕС с услуги по преференциални партньори, 2021 г. (10-те водещи партньори)

Източник: Евростат, платежен баланс (BOP_ITS6_DET, извлечение към април 2023 г.).

Общата търговия с услуги в ЕС достигна 2 трлн. евро през 2021 г., което представлява една трета от общата търговия на ЕС през 2022 г.²⁸ ЕС е най-големият износител на услуги в света с 26 % от световния износ.

II.2 Напредък в изпълнението на търговските споразумения на ЕС в Азия, Северна и Южна Америка, съседните на Съюза държави и държавите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн

²⁸ Последните данни за търговията с услуги са тези за 2021 г., извлечени от статистиката на Евростат за платежния баланс:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/BOP_ITS6_DET_custom_6174487/default/table;

Този подраздел е насочен към изпълнението и правоприлагането на двустранните търговски споразумения на ЕС. В него е илюстрирано по какъв начин Комисията работи, от една страна, за да гарантира, че дружествата научават за възможностите, които предлагат търговските споразумения, и, от друга страна, за да наблюдава как държавите партньори изпълняват съответните ангажименти. Където е необходимо, Комисията засилва правоприлагането. В този контекст ранното откриване, предотвратяване и премахване на пречките пред достъпа до пазара и нарушенията на разпоредбите за търговия и устойчиво развитие останаха приоритет и се осъществяваха в тясно сътрудничество с държавите членки и заинтересованите страни. Делегациите на ЕС²⁹ играят ключова роля в подкрепа на тези усилия.

А. Комуникация и популяризиране във връзка с ползите от търговските споразумения

Подпомагането на предприятията да се запознаят с търговските споразумения остава приоритет

Комисията продължи да полага усилия за повишаване на осведомеността относно търговските споразумения на ЕС и предимствата за дружествата от ЕС, когато се конкурират на пазарите на трети държави. Това е от съществено значение, особено за МСП. Това беше постигнато чрез ръководства за нови и съществуващи споразумения и техните специфични елементи, както и чрез мероприятия, подкрепени чрез финансирани от ЕС проекти.

Примерите включват:

- **Съвместно мероприятие** през септември 2022 г. по случай петата годишнина на **ВИТС**, на което присъстваха 90 участници. То бе организирано съвместно от Комисията и EUCCAN — Търговската камара на Европейския съюз в Канада.
- **Подробни ръководства за съществуващи споразумения**, като например ръководството за доставчиците от ЕС в областта на **държавните поръчки в Япония**³⁰. Ръководството има за цел да подпомогне дружествата в ЕС, които се стремят да предоставят работа, стоки или услуги на публични субекти в Япония чрез обществени поръчки или подобни процеси.
- Многообразие от **материали, които да предупредят заинтересованите страни и да им помогнат да се подготвят за новите споразумения** преди влизането им в сила. Например през декември 2022 г., когато ЕС приключи преговорите с

²⁹ ГД „Търговия“ разполага с над 200 служители в повече от 50 делегации на Съюза, които работят по търговски въпроси.

³⁰ В ръководството се обясняват основните промени в обхвата на дейностите по възлагане на държавни поръчки, въведени със споразумението за свободна търговия (СИП) между ЕС и Япония, и се прави преглед на засилените правила, свързани с прозрачността: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/country-assets/tradoc_159028.pdf

Чили по разширено рамково споразумение, той предприе подобни действия, включително публикуването на информационни документи и инфографики. Подобни усилия бяха положени, когато през юни 2022 г. ЕС завърши преговорите по бъдещото си модернизирано търговско споразумение с **Нова Зеландия**, и отново за подписване на споразумението година по-късно, на 9 юли 2023 г. Материалите, изготвени по тези поводи, включват информационен документ, инфографики и документ с често задавани въпроси³¹.

Б. Прилагане на двустранните търговски споразумения на ЕС

По време на целия жизнен цикъл на двустранните търговски споразумения на ЕС Комисията използва **институционални структури** за постигане на множество различни цели — от предотвратяване и премахване на пречки до сътрудничество с държавите партньори и преговори за допълнителен достъп до пазара. През отчетния период беше постигнат добър напредък, както ще бъде показано в следващия раздел, включително с помощта на отделни примери.

Комисията продължи взаимодействията с държавите партньори в рамките на съвместните търговски комитети, за да се увеличи достъпът до пазара за износа на ЕС

Например на 30 ноември 2022 г. **Комитетът по търговия между ЕС и Южна Корея** прие решение за добавяне на още 44 географски означения (ГО) от ЕС и 41 от Южна Корея, които да бъдат обхванати от търговското споразумение между ЕС и Южна Корея от 1 януари 2023 г.

На 20 декември 2022 г. на първото **заседание на Митническият комитет ЕС—Сингапур** беше взето решение за замяна на системата на „одобрени износители“ с „регистрирани износители“ (чрез изменение на съответния протокол)³². Тази промяна означава, че износителите на бира от ЕС ще имат по-лесен достъп до тарифни преференции от 1 януари 2023 г.

Структурите на комитетите също помогнаха да се установят и предотвратят пречките на ранен етап.

- Например взаимодействие в рамките на търговското споразумение между ЕС и държавите от региона на **Андите** помогна на Комисията да **предотврати** две пречки в **Колумбия**: първата се отнасяше за **алкохолни напитки** и щеше да изисква от износителите да предоставят допълнителни сертификати за добри производствени практики. Колумбия се съгласи да измени законодателството си,

³¹ [Търговско споразумение между ЕС и Нова Зеландия: създаване на условия за устойчив икономически растеж \(eufora.eu\)](https://eufora.eu)

³² Предмет на протокол 1 към споразумението ЕС—Сингапур са определенията на „продукти с произход“ и методите за административно сътрудничество.

за да премахне това изискване, а Комисията продължава да наблюдава ситуацията. До приемането на новия закон беше намерено временно решение. Втората се отнасяше за **изискванията за използване на обогатено брашно**, включително за продукти с ниско съдържание на брашно, което би затруднило вноса от ЕС.

Двустранно взаимодействие в рамките на Споразумението за асоцииране на ЕС с **Тунис** през 2022 г. помогна на ЕС да **избегне увеличените мита за най-облагодетелствана нация (НОН)**, заложи в новия финансов закон от декември 2021 г., които щяха да засегнат набор от промишлени продукти от ЕС³³.

Комитетите също така допринесоха за премахването на пречките, особено в най-засегнатия сектор — хранително-вкусовата промишленост.

Например след интензивни дискусии в съответните комитети в рамките на ВИС, на 30 юни 2022 г. **Канада** окончателно премахна освобождаването от федерален акциз на местните (канадски) вина. В миналото местните вина, за разлика от вината, внасяни от ЕС, бяха освободени от мярка, еквивалентна на адвалорен данък зад граница в размер на повече от 9 %.

Заедно с **Еквадор**, в съответните комитети по търговското споразумение между ЕС и държавите от региона на Андите, страната на ЕС напредна и постигна премахването на две пречки, възпрепятстващи потенциала на износа на ЕС в селскостопанския сектор:

- Една от тях се отнасяше за **протекционистичния режим на Еквадор за внос на селскостопански продукти**, при който се използваха неавтоматични лицензии, основани на оценка на националното производство и потребление, което създаваше ненужни забавяния и несигурност за търговията със селскостопански продукти³⁴. Многократните обсъждания с Еквадор и делегацията на Съюза, подкрепени от държавите членки и предприятията, доведоха до това, че на 22 ноември 2022 г. Еквадор прие нова система, с която се създаде предвидима и пазарно ориентирана система.
- Вторият проблем се отнасяше за дългогодишна пречка, **забраняваща вноса на млечни продукти на прах от ЕС** за период от 10 години, която изглеждаше в

³³ Въпреки че цялостната мярка беше продължена, някои продукти, представляващи силен интерес за износа на ЕС, бяха извадени от списъка.

³⁴ Страната на ЕС се намеси, тъй като този режим не беше съобразен нито с търговското споразумение между ЕС и държавите от региона на Андите, нито с правилата на СТО и засягаше използването на тарифните квоти на ЕС.

нарушение на търговското споразумение между ЕС и държавите от региона на Андите. И в този случай Комисията, чрез делегацията на Съюза в Кито, тясно координира намесата си с държавите членки и отрасъла, като доведе до това компетентните органи да поискат правно становище (от главния прокурор). Становището потвърди, че забраната нарушава ангажиментите на Еквадор и Министерството на земеделието трябваше да издаде нови неавтоматични лицензии за внос на млечни продукти на прах от ЕС.

Проблемите, свързани със селскостопански продукти, в никакъв случай не бяха единствените, които бяха решени през 2022 г. Други случаи се отнасяха за дискриминационни разпоредби, наложени върху промишлени продукти и услуги, напр. медицински изделия в Япония и Израел и сектора на търговията на дребно в Молдова.

- В първия случай тясната екипна работа между делегацията на Съюза и съответните японски стопански асоциации помогна за подобряване на утежненото **японско законодателство относно медицинските изделия с уникални изисквания за етикетирание**. Новите разпоредби се прилагат от 31 юли 2023 г., с което се намаляват разходите на предприятията от ЕС за търговия с приблизителна стойност между 6 и 9 млрд. евро.
- Друг случай се отнасяше за разрешаването на медицински изделия в **Израел**. След интензивни дискусии със съответните органи, Израел се съгласи да признае за допустими за ускорената процедура за разрешаване³⁵ продукти от Люксембург и държавите членки, които се присъединиха към Съюза през 2004 г. Това означава, че износителите от тези държави също ще могат да получат разрешение за своите медицински изделия много по-бързо, с което се слага край на дискриминацията между държавите членки. Въпреки че понастоящем това се осигурява чрез пилотен проект, окончателното законодателно изменение все още предстои. През 2022 г. износът на медицински изделия от ЕС за Израел е възлизал на 409 млн. евро.
- Третият пример се отнасяше за **Закона за вътрешната търговия на Молдова**, който изискваше от търговците на дребно да излагат в магазините поне 50 % хранителни продукти с молдовски произход, което е в противоречие с принципа за недопускане на недискриминация на вносните продукти както в рамките на задълбочената и всеобхватна зона за свободна търговия (ЗВЗСТ) между ЕС и Молдова, така и в рамките на режима на СТО. След взаимодействие на високо равнище в рамките на ЗВЗСТ през август 2022 г. Молдова премахна гореспоменатото задължение за търговците на дребно, считано от 26 февруари 2023 г.

³⁵ Признаването е в рамките на пилотен проект, който ще продължи до приемането и влизането в сила на законодателното изменение.

- Четвъртият случай се отнасяше за изисквания на **Перу за лицензиране** и квалификация в областта на услугите. Изискванията се състояха в технически анализ и **изпитване на храни и фуражи** за износ, които не бяха обективни, прозрачни и дискриминираха чуждестранните дружества, които не са установени в Перу. След предприето от ЕС взаимодействие с компетентните перуански органи в съответните комитети по търговското споразумение между ЕС и Перу, Перу измени законодателството си и вече са налице обективни и недискриминационни изисквания за лицензиране и квалификация.

Мрежата от търговски споразумения на ЕС също така засили сътрудничеството по множество въпроси — от регулаторни въпроси и стандарти до суровини

Като използва институционалните структури на търговските споразумения на ЕС като платформа, през 2022 г. Комисията продължи своето **сътрудничество с развитите партньори** от целия географски спектър по широк кръг въпроси от взаимен интерес с помощта на съответните търговски споразумения. Примери за това са посочени по-долу.

- **Цифрови партньорства**, сключени през 2022 г. с Япония и Южна Корея и в началото на 2023 г. със Сингапур, за засилване на сътрудничеството в областта на цифровата инфраструктура, уменията, цифровата трансформация на предприятията и цифровизацията на обществените услуги. Въз основа на тези принципи на цифровата търговия на 20 юли 2023 г. ЕС започна преговори със Сингапур за обвързващи правила в областта на цифровата търговия³⁶.
- **Сътрудничество с Южна Корея**
 - относно **Зелено партньорство**, установено на 22 май 2023 г., с цел укрепване на двустранното сътрудничество и обмен на най-добри практики относно действията в областта на климата, чистия и справедлив енергиен преход, опазването на околната среда и други области на екологичния преход;
 - **относно електронното сертифициране** и хармонизирането на ветеринарните здравни сертификати за допълнително подпомагане на търговията с няколко вида преработени продукти от хранително-вкусовата промишленост. Продължиха и обсъжданията за актуализиране на приложенията към търговското споразумение относно автомобилите и електрониката, като ЕС и Южна Корея обсъдиха и начините за осигуряване на равнопоставени условия на конкуренция на

³⁶ https://policy.trade.ec.europa.eu/news/joint-statement-launch-negotiations-eu-singapore-digital-trade-agreement-2023-07-20_bg

производителите в сектора, независимо от техния произход, тъй като и двете страни въвеждат политики, свързани със субсидирането на електронни превозни средства.

- Сътрудничество с **Япония** относно изискванията за стандартизация и сертифициране и правилата, свързани с търговете за вятърна енергия от разположени в морето инсталации, с помощта на три проучвания³⁷ с препоръки за облекчаване на ограниченията за достъп на чуждестранни кораби до проекти за вятърна енергия от разположени в морето инсталации. Тези проучвания подпомагат Япония в стремежа ѝ да постигне целите си за увеличаване на дела на възобновяемите източници на енергия в енергийния микс и постигане на неутралност по отношение на климата до 2050 г.
- Сътрудничество с **Канада** в областта на околната среда и суровините чрез продължаване през 2022 г. и началото на 2023 г. на поредица от съвместни мероприятия, започнати на срещата на върха ЕС—Канада през 2021 г.³⁸, включително интензивен обмен на мнения по въпросите на търговията и климата с представители на гражданското общество. Сред тези съвместни начинания бяха четири семинара за насърчаване на устойчивостта, управлението на околната среда и действията в областта на климата в селското стопанство. Друг резултат от срещата на върха — *Стратегическото партньорство между ЕС и Канада в областта на суровините*, което допълва годишния двустранен диалог за суровините, има за цел да диверсифицира източниците на важни суровини за зелената и цифровата икономика, като намали дела на производителите с по-малко сходни позиции, за да насърчи конкурентоспособните вериги за доставки между ЕС и Канада.
- Сътрудничество с **Швейцария** в областта на използването на търговските споразумения, сравняване на бележки относно търговската статистика, степента на използване на преференциите на търговските споразумения и правилата за произход. Сътрудничеството се основава на изследвания на ЕС и на проучване³⁹ на швейцарския Държавен секретариат по икономическите въпроси (SECO) и

³⁷ Вятърна енергия от разположени в морето инсталации:

https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/Japanese%20OWP%20Tenders_Aquilo%20Energy%20GmbH_publication102022.pdf; морски каботаж:

https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/Japanese%20OWP%20Cabotage_Aquilo%20Energy%20GmbH_publication102022.pdf; стандарти, техническо регулиране и оценка на съответствието на японския и европейския пазар на вятърна енергия от разположени в морето инсталации: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/OWP%20Study%20-%20DTU-REI_publication_EN_0.pdf

³⁸ <https://www.consilium.europa.eu/bg/meetings/international-summit/2021/06/14/>

³⁹ Проучването и докладът за резултатите от изследването на дружествата относно използването на споразуменията за свободна търговия от швейцарските износители могат да бъдат намерени на адрес: https://www.seco.admin.ch/seco/en/home/Aussenwirtschaftspolitik_Wirtschaftliche_Zusammenarbeit/Wirtschaftsbeziehungen/Freihandelsabkommen/nutzung_freihandelsabkommen.html

има за цел да се оцени икономическият потенциал от създаването на зона на кумулация между преференциалните търговски партньори на Швейцария и ЕС. Освен това Швейцария прилага същите мерки за сигурност и безопасност като тези, които са в сила в ЕС. Като активен участник в „МКС: система за контрол над вноса“² на ЕС след изменението на споразумението за митническа сигурност през март 2021 г. законните търговски потоци протичат още по-гладко, а по веригата на доставки се прилага високо равнище на сигурност.

Търговските споразумения на ЕС също така продължиха да предлагат форум за сътрудничество за развитие в Латинска Америка и Африка

През 2022 г., с подкрепа от своите програми за регионално сътрудничество, ЕС продължи сътрудничеството си с партньори от Латинска Америка и Африка на юг от Сахара по въпросите на устойчивостта и доброто управление. Това сътрудничество е свързано и със силна ангажираност и участие на гражданското общество, включително на местно равнище в държавите партньори. Сред последните примери може да се посочат:

- Сътрудничеството с **Чили**, с подкрепа от регионалните програми на ЕС за преминаването на държавата към **по-устойчива и благоприятна за околната среда икономика**, включително теми като устойчивото минно дело, борбата с антимикробната резистентност, насърчаването на отговорно бизнес поведение и приемането на нисковъглеродни стопански действия и кръгова икономика. Освен това през 2022 г. Комисията стартира нов проект само за Чили⁴⁰, насочен към подкрепа на справедливата и устойчива търговия между ЕС и Чили, който помага да се подчертае ролята на търговията в подкрепа на екологичните и социалните цели. Наред с другото, в рамките на проекта бяха изготвени проучвания за биологичното производство в Чили и за справедливата търговия и бяха проведени регионални семинари във всички 16 региона, конференция на високо равнище с международни експерти и онлайн междуфирмена платформа⁴¹ за свързване на чилийски производители с купувачи от ЕС.
- Сътрудничеството с **Гана** по проекта „Compete Ghana“⁴² „**в подкрепа на прилагането на временното споразумение за икономическо партньорство (СИП) между ЕС и Гана**“ (4,1 млн. евро, период 2020—2024 г.). Проектът има за цел да подобри икономическото управление и стопанската среда и да увеличи максимално ползите от СИП за Гана. Сред най-значимите резултати през 2022 г.

⁴⁰ <https://eurochile.cl/es/documents/proyecto-comercio-justo-y-sostenible-entre-la-union-europea-y-chile/>

⁴¹ <https://www.eeas.europa.eu/delegations/chile/se-lanza-plataforma-%C2%A1conecta-tu-negocio%E2%80%9D-en-el-marco-del-proyecto-%E2%80%9Ccapoyo-al-es?s=192>

⁴² Проектът не е насочен към конкретен сектор, а към изграждането на капацитета на Гана за прилагане на СИП и за работа по въпроси, свързани със СИП, за подобряване на конкурентоспособността на фирмено равнище и за интегриране на регионалните политики в полза на конкурентоспособността на промишлеността.

са завършването на комуникационните материали (напр. наръчник за временното СИП и брошура от две страници за временното СИП за осведомяване на публичния и частния сектор), сесиите за обучение, предложени на персонала на секретариата на СИП, логистичната подкрепа на Комисията/ГД „Данъчно облагане и митнически съюз“ във връзка с обучението за изграждане на капацитет, предложено на 40 митнически служители от Гана, както и доклад относно търговските реформи, произтичащи от временното СИП.

Много от споразуменията с развиващите се държави, като например СИП с държавите от АКТБ, имат силно изразено измерение, свързано с развитието, и предоставят стимули за реформи, които в сътрудничеството за развитие, и по-специално в **подпомагането на търговията**, могат да се използват в подкрепа на по-отворена търговска среда, насърчаване на използването на споразуменията и постигане на напредък по приоритетите на търговията и устойчивото развитие (ТУР). В доклада на ЕС за напредъка по отношение на помощта за търговията за 2022 г.⁴³ се вижда, че ЕС със своите държави членки е най-големият донор на помощ за търговията в света, като представлява над 40 % от глобалната помощ за търговията през 2020 г., съответстващ на 22,9 млрд. евро. Голяма част от тях са отишли в държави, които имат преференциален достъп до пазара на ЕС. Например през 2020 г. подпомагането на ЕС за държавите от АКТБ възлиза на 7,2 млрд. евро. В доклада се съдържа и допълнителна информация и примери за подпомагането на търговията от Комисията и държавите членки, например за подкрепа за усвояването от МСП на възможностите, предоставени от търговските споразумения, и постигане на подобрение по проблемите, свързани с ТУР. Уебсайтът относно подпомагането на търговията от ЕС предлага възможност за интерактивно картографиране⁴⁴ върху държавите бенефициери със специфични за конкретния контекст примери за проекти за подпомагане на търговията.

ЕС продължава да развива техническото сътрудничество с преференциални партньори, за да подобри условията за стопанска дейност

Например Комисията постигна напредък в разгръщането на своя проект **IP Key South East Asia**, който стартира на 1 април 2022 г., като се създадоха системи за улесняване на висококачествени и бързи процеси за регистриране и ефективно правоприлагане на правата върху интелектуалната собственост (ПИС). Проектът подкрепя прилагането на разпоредбите за ПИС с преференциални партньори от региона на АСЕАН, по-специално **Сингапур и Виетнам**, и ги подпомага при присъединяването им към съответните международни споразумения.

Комисията/ГД „Данъчно облагане и митнически съюз“ също така предостави техническа помощ на **държавите от Споразумението за икономическо партньорство на Южноафриканската общност за развитие (ЮАОР)**, за да се ускори прилагането на **правилата за произход на СИП**. Темите, разгледани през 2022 г., включваха

⁴³ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c2814529-8fce-11ed-b508-01aa75ed71a1/language-bg>

⁴⁴ [Икономическа интеграция, търговия и свързаност \(europa.eu\)](#)

обучение във връзка с капацитета за диагонална кумулация на произход между държавите от ЮАОР, страни по СИП, за да се ускори прилагането на диагоналната кумулация на произход между държавите от ЮАОР, страни по СИП, и да се засили регионалната интеграция в региона на ЮАОР.

През 2022 г. ЕС продължи и разгръщането на **Партньорствата за растеж между ЕС и Южна Африка** за максимално увеличаване на двустранната търговия в рамките на СИП на Южноафриканската общност за развитие (ЮАОР) чрез премахване на техническите пречки пред търговията и насърчаване на глобалните вериги за създаване на стойност. В този контекст ЕС продължи да си сътрудничи с Южноафриканската асоциация за памук, вълна и мохер, която обединява производители, купувачи, доставчици на оборудване и стокови асоциации по цялата верига за създаване на стойност за устойчив текстил, за да се проучат възможностите за споделяне на знания, технически обмен и търговия.

Друг пример е тясното сътрудничество на ЕС с всички негови партньори в рамките на **паневросредиземноморския регион (РЕМ)**, при разработването на обща платформа, насочена към използването на електронни доказателства за произход и електронни средства за административно сътрудничество (*инициативата e-PoS*).

В. Търговията и устойчивото развитие на фокус

На 22 юни 2022 г. Комисията приключи прегледа на своята политика в областта на търговията и устойчивото развитие, който завърши с публикуването на **съобщение**⁴⁵, озаглавено *Силата на търговските партньорства: заедно за екологичен и справедлив икономически растеж*⁴⁶. Съобщението дава нов тласък на прилагането на съществуващите търговски споразумения на ЕС с глави за ТУР, а именно 11 търговски споразумения, обхващащи 18 държави партньори.

Комисията ускори действията си, като направи оперативен преглед на ТУР за 2022 г.

В съответствие със заключенията от прегледа на търговията и устойчивото развитие Комисията изпълни обещанието си за **по-добро включване на гражданското общество** в изпълнението и правоприлагането.

- Подобреният **механизъм за подаване на жалби** в случай на предполагаеми нарушения на ТУР, постъпили чрез единната входна точка на Комисията (**ЕВТ**), включва конкретни срокове за отговор на Комисията (вж. по-долу).

⁴⁵ <https://circabc.europa.eu/ui/group/8a31feb6-d901-421f-a607-ebbdd7d59ca0/library/8c5821b3-2b18-43a1-b791-2df56b673900/details>

⁴⁶ За обобщение на основните заключения от прегледа на ТУР вж. също годишния доклад относно изпълнението и правоприлагането от 2022 г.: [Регистър на документите на Комисията — COM\(2022\) 730 \(europa.eu\)](#).

- Комисията също така започна работа по **определянето на специфичните за всяка държава приоритети с активното участие на вътрешните консултативни групи (ВГК) на ЕС**. Целта е да се повиши ефективността на изпълнението на ангажиментите в областта на ТУР.

Комисията също така предприе конкретни стъпки за **взаимодействие с държавите партньори**, които са поели ангажименти в областта на ТУР. През 2022 г. комитетите по ТУР в рамките на търговските споразумения на ЕС бяха използвани за:

- взаимодействие с партньорите по ключови съществени елементи от прегледа на ТУР, по-специално по прилагането на *стандартите за безопасност и здраве при работа (БЗР)* с оглед на превръщането на безопасната и здравословна работна среда в нов основен принцип и право на работното място, и започване на диалог с някои партньори по съответните конвенции на Международната организация на труда (МОТ) (С155 и С187);
- застъпването за по-голяма *прозрачност на процеса*, по-специално на състава на вътрешните консултативни групи (ВГК) в държавите партньори, като се подкрепят контактите между ВГК и гражданското общество като цяло;
- повишаване на разбирането на партньорите за *наскоро приетото или предложено законодателство на ЕС в областта на устойчивото развитие* (напр. регламентите на ЕС относно обезлесяването и коригирането на въглеродните емисии, както и предложението за регламент относно принудителния труд) и разглеждане на опасенията на партньорите относно въздействието върху търговските отношения с ЕС.

Беше получена първата официална жалба относно ТУР и беше направено заключение по предварителната оценка⁴⁷

Жалбата се отнася за основни трудови права в минния сектор в Перу и Колумбия. На 13 януари 2023 г. Комисията информира жалбоподателя, нидерландската НПО CNV International, за резултатите от предварителната си оценка. Комисията също така информира Перу и Колумбия и публикува информация за тази предполагаема ситуация на своя уебсайт⁴⁸. В предварителната оценка се установиха потенциални недостатъци при правоприлагането на трудовото законодателство в двете държави. В момента Комисията продължава взаимодействията с тях, за да проследи развитието във връзка с установените потенциални недостатъци.

Комисията използва пълноценно търговското споразумение, по-специално разпоредбите за диалог и сътрудничество по въпросите на търговията и устойчивото

⁴⁷ През 2022 г. в единната входна точка постъпи втора официална жалба относно предполагаеми нарушения в областта на ТУР; тя обаче не можа да бъде обработена, тъй като жалбоподателят не е субект от ЕС.

⁴⁸ <https://circabc.europa.eu/rest/download/c872c7cb-a0da-46dc-8b03-8144bf2f0436>

развитие, както и други налични канали. По този въпрос Комисията си сътрудничи и с МОТ.

През юни 2022 г. Комисията публикува преразгледани **оперативни насоки** за **единната входна точка**. Преработените насоки осигуряват по-голяма прозрачност и предвидимост за заинтересованите страни, които съобщават за предполагаеми нарушения в областта на ТУР, като същевременно се определят **работните срокове** за Комисията при разглеждането на жалби в областта на ТУР: 10 работни дни за потвърждаване получаването на жалбата, 20 работни дни за предприемане на първите последващи действия с жалбоподателя и до 120 работни дни за завършване на предварителната оценка на жалбата (в зависимост от сложността на случая).

През отчетния период бе постигнат солиден напредък в изпълнението на ангажиментите по ТУР в областта на труда

В областта на **труда** беше отбелязан напредък при **ратифицирането и влизането в сила на основните конвенции на МОТ** в няколко държави партньори:

- **Япония** ратифицира Конвенция № С105 на МОТ относно премахването на принудителния труд. Конвенцията влезе в сила през юли 2023 г. Япония продължава да се ангажира към постигането на напредък при ратифицирането на оставащата Конвенция № С111 на МОТ относно дискриминацията, въпреки че все още е необходимо да се уточнят по-конкретни действия и срокове.
- В **Централна Америка** Панама ратифицира основните международни трудови конвенции относно инспекциите на труда и майчинството, както и Протокола от 2014 г. към Конвенцията относно принудителния труд.
- В **Южна Корея** три основни конвенции влязоха в сила през април 2022 г., по-специално Конвенция № 87 относно свободата на сдружаване и закрила на правото на организиране, Конвенция № 98 относно правото на организиране и на колективно договаряне и Конвенция № 29 относно принудителния или задължителния труд. Известен напредък бе отбелязан и по отношение на ратифицирането на Конвенция № 105 относно премахването на принудителния труд: през 2022 г. Южна Корея публикува проучване, в което се посочват вътрешните разпоредби, които трябва да бъдат изменени, за да се постигне съответствие с Конвенцията на МОТ. През септември 2022 г. Комисията беше домакин на среща на заинтересованите страни с гражданското общество на Южна Корея и в момента провежда отделно проучване за потвърждаване на южнокорейското проучване. Страната на ЕС продължи да повдига този въпрос пред Южна Корея на всички равнища.

След като първата стъпка (ратификацията) приключи, акцентът на изпълнението се измести от ратификацията към **изпълнението и правоприлагането на основните конвенции на МОТ от страна на търговските партньори**, като Комисията продължава да следи внимателно този процес.

В този контекст през 2022 г. бяха наблюдавани някои успокояващи тенденции и промени, тъй като **националната рамка в областта на труда** се преразглежда и

подобрява в някои държави партньори, които изпълняват своите ангажименти, свързани с ТУР.

- Например във **Виетнам** е в ход по-широка реформа на трудовия кодекс (включително се работи по указ, който да позволи създаването на **независими синдикални организации**). След като реформата приключи, тя вероятно ще окаже положително въздействие и върху **ВКГ за Виетнам**, която следва да бъде разширена, за да включва независими работнически организации.
- Работата на ЕС с **Япония** по законодателството в областта на комплексната проверка, осъществена в рамките на комитетите по ТУР и междусесийните технически срещи, спомогна за оформянето на **насоките на Япония относно комплексната проверка на правата на човека**, публикувани през септември 2022 г. Насоките се отнасят за същите трудови стандарти като тези в главата за ТУР на СИП и имат за цел, наред с другото, да повишат степента, в която японските дружества извършват доставки по отговорен начин и в съответствие с международните стандарти.
- **Сингапур** посочи, че предприема стъпки за приемане на законодателство за **забрана на дискриминацията на работното място** (досега тя е уредена само с доброволни рамки).
- **Грузия** създаде пълноценна служба за инспекция на труда с разширен мандат.
- След обсъждания в комитетите по ТУР и със заинтересованите страни по места **Колумбия и Перу** установиха недостатъци в трудовата рамка и решиха да започнат преразглеждане на своите трудови кодекси.

Разпоредбите за ТУР в преференциалните търговски споразумения в областта на околната среда и труда доведоха до по-целенасочено сътрудничество между страните

По отношение на **опазването на околната среда** през отчетния период се наблюдаваше постепенен напредък в **прилагането на многостранните споразумения в областта на околната среда** и в екологичния преход чрез подходите на кръговата икономика. Например **Виетнам** участва в диалог с ЕС относно кръговата икономика, като главата за ТУР и търговското споразумение между ЕС и Виетнам като цяло играят важна роля в тази връзка.

Комисията продължава да е активно ангажирана със **сътрудничество** за прилагане на екологични разпоредби в търговските си споразумения, включително с развитите търговски партньори в Югоизточна Азия. В този смисъл Комисията постигна напредък в сътрудничеството със **Сингапур** в областта на технологиите в подкрепа на екологичния и цифровия преход (въз основа на резултатите от съвместния семинар на ВКГ за „Цифровата икономика и връзките ѝ с устойчивостта“ от 24 март).

Финансираното от ЕС техническо сътрудничество в подкрепа на целите за устойчивост през 2022 г.

- В **Централна Америка** проектите за сътрудничество подкрепят процесите на реформи и изграждането на капацитет, за да помогнат на партньорите да изпълнят ангажиментите си в областта на труда. Един такъв пример е финансираната от ЕС програма на МОТ за Гватемала за прилагане на пътната карта на МОТ относно свободата на сдружаване и колективното договаряне.
- Във **Виетнам** Програмата за насърчаване на достойния труд между ЕС и Виетнам, с бюджет от 13,5 млн. евро за 6 години, подпомага решаването на проблемите, свързани с колективните трудови правоотношения, свободата на сдружаване и колективното договаряне, както и създаването и функционирането на независими синдикални организации и инспекции по труда.

Вътрешните консултативни групи отново допринесоха значително за постигане на целите на ТУР в рамките на 11 търговски споразумения на ЕС, обхващащи 18 държави

Приносът на ВКГ, които **наблюдават ситуацията** на място в държавите партньори, укрепва позицията на Комисията при проследяването на изпълнението на ангажиментите по ТУР:

- Например в **Еквадор** представените съвместни становища на представители на гражданското общество през 2021 г. подчертаха **трудностите при регистрацията като синдикална организация**, срещнати от една от работническите организации в **сектора на бананите**; това доведе до предприемане на действия по правоприлагане. Комисията разгледа въпроса и изрази опасения относно нарушаването на основни трудови ангажименти и припомни препоръките, публикувани от МОТ. Комисията продължи да си сътрудничи със синдикатите в Еквадор, особено в сектора на бананите, и да ги подкрепя в дискусиите с правителството на Еквадор.
- През 2021 г. **ВКГ на ЕС за Южна Корея** привлече вниманието на Комисията към случай на предполагаема **дискриминация в Южна Корея срещу извършващи доставки работници** по отношение на признаването на правото им на колективно договаряне. Комисията продължи да следи този въпрос заедно с Южна Корея в контекста на изпълнението на доклада на специализираната група.
- Неотдавна **ВКГ на ЕС за Обединеното кралство** привлече вниманието на Комисията към някои въпроси, свързани със спазването на законодателството, които бяха повдигнати при обсъжданията с Обединеното кралство в съответните институционални органи. Те включват намаляване на броя на **инспекциите по труда** в Обединеното кралство във връзка с ангажимента на Обединеното кралство да поддържа ефективна система за национално правоприлагане. Този въпрос беше повдигнат в Специализирания комитет по търговията (СКТ) относно равнопоставените условия на конкуренция, въз основа на опасенията на ВКГ на ЕС.

ВКГ също така продължиха да дават своя принос по теми от взаимен интерес и загриженост за страните по търговските споразумения на ЕС чрез **изследвания на търговията и устойчивото развитие**. Сред тях са **проучвания**, поръчани от ВКГ от ЕС и държавите партньори, които подпомагат сътрудничеството и взаимното разбирателство между страните по въпросите на устойчивостта. Примерите включват проучване относно „Справедлива търговия между ЕС и държавите от региона на Андите“ и документно проучване относно „Работа през платформа и институционална закрила със специален акцент върху Южна Корея и ЕС“, което беше публикувано в средата на март 2022 г.

Освен това през 2022 г. ВКГ на ЕС продължиха своето **активно взаимодействие с гражданското общество в държавите партньори**. Взаимодействието на ВКГ на ЕС с гражданското общество по места (включително чрез форуми на гражданското общество или други подобни структури, създадени в рамките на търговските споразумения на ЕС) също спомогна за напредъка по въпросите на търговията и устойчивостта, дори и в случаите, когато в практическата структура на ВКГ на трети държави все още имаше недостатъци. Например:

- Във **Виетнам** взаимодействието на място от страна на ВКГ на ЕС за Виетнам и делегацията на Съюза спомогна за задействането на процес, водещ до създаването на вътрешна консултативна група (ВГС) на Виетнам през есента на 2021 г., както и до увеличаването на броя на членовете ѝ от трима на седем през 2022 г.
- В **Япония** взаимодействието на ВКГ на ЕС с някои от японските участници в съвместния диалог с гражданското общество доведе до определянето на набор от ключови теми за сътрудничество, а именно отговорно бизнес поведение, комплексна проверка и ратификация на конвенциите на МОТ. Това създаде положителна динамика.
- Благодарение на проактивното участие на **ВКГ на ЕС за държавите от региона на Андите** бяха постигнати взаимно подкрепени индивидуални декларации от ВКГ за Колумбия, ВКГ за Еквадор и ВКГ за Перу в сянка на Форума на гражданското общество на 28 октомври 2022 г.

През 2022 г. Комисията осигури постоянна **финансова подкрепа за работата на ВКГ**: проектът на стойност **3 млн. евро**, договорен от Комисията през 2018 г. за подкрепа на гражданското общество в рамките на търговските споразумения, беше удължен до края на 2024 г. и е в процес на удължаване до края на 2026 г.

Г. Извършване на оценка на въздействието на търговските споразумения с цел събиране на информация за работата по изпълнението⁴⁹

През отчетния период Комисията продължи да разглежда констатациите от проучването в подкрепа на последващата оценка на **търговското споразумение между ЕС и държавите от региона на Андите**⁵⁰.

През септември 2022 г. беше публикуван окончателният доклад от проучването в подкрепа на последващата оценка на **търговското споразумение между ЕС и Централна Америка**, като през юни 2023 г. Комисията публикува основния си доклад (работен документ на службите на Комисията). В момента Комисията прави оценка на доклада и подготвя работен документ на службите си за приключване на последващата оценка.

И двете оценки хвърлят светлина върху ситуацията по отношение на изпълнението на споразуменията и тяхното въздействие върху ЕС и държавите партньори, като се разглеждат икономически, социални и екологични аспекти. Те потвърждават подхода на Комисията към изпълнението с партньорите от Латинска и Централна Америка и дават допълнителен принос за по-нататъшното усъвършенстване на нейната стратегия за изпълнение и правоприлагане.

Успоредно с това продължава работата по последващата оценка на задълбочените и всеобхватни зони за свободна търговия с **Грузия и Молдова**, като в момента се подготвя работният документ на службите.

И накрая, започна работата по последващата оценка на **Споразумението за икономическо партньорство между Европейския съюз и държавите от Южноафриканската общност за развитие**.

Ш. Подкрепа за малките и средните предприятия за ориентиране в световната търговия

Предимствата на търговските споразумения на ЕС са от особено значение за МСП (които представляват 93 % от износителите от ЕС), когато търсят нови стопански възможности в чужбина. Дори когато не търгуват пряко с пазарите на трети държави, договорените ангажименти са от полза и за МСП поради тяхната роля в глобалната верига на доставки, например когато действат като доставчици на по-големи дружества. През 2022 г. Комисията продължи да полага усилия да помага на МСП да се запознаят с предимствата на търговските споразумения на ЕС и да ги използват.

⁴⁹ https://policy.trade.ec.europa.eu/analysis-and-assessment/ex-post-evaluations_bg

⁵⁰ За по-подробни констатации от проучването вж. информационния лист по държави за търговското споразумение между ЕС и държавите от региона на Андите: вж. също така работен документ на службите на Комисията **SWD(2023) 740**; <https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/e0e79f42-9797-4d5d-a5c3-f00eb26b8676/details>

A. Модернизиране и популяризиране на Access2Markets

Платформата Access2Markets, стартирана през октомври 2020 г., включва изчерпателно практическата информация, от която се нуждаят предприятията, когато извършват стопанска дейност в чужбина, включително относно митата, данъците и процедурите за 135 пазара за износ и всички пазари, източници на доставки. Платформата е имала над 5 милиона потребители⁵¹, а Комисията е обучила повече от 9 000 МСП с помощта на платформата. В допълнение към организирането на виртуални обучителни семинари на тримесечна база с устен превод от английски на езиците на ЕС, Комисията/ГД „Търговия“ подкрепи 30 обучителни събития, организирани от държавите членки и промишлеността. Сред тях са срещата на върха на ЕС в Африка през 2022 г., обучението на Access2Markets, организирано в сътрудничество с френското председателство на Съвета, обучението с Центъра за промишлено сътрудничество ЕО—Япония, Канадската търговска камара на ЕС и обучението на годишната конференция на Европейската мрежа в подкрепа на бизнеса (Enterprise Europe Network) през 2022 г.

Access2Markets и нейните **основни инструменти** бяха отново **усъвършенствани** през 2022 г.:

- **Инструментът за самооценка във връзка с правилата за произход (ROSA)** се използва около 470 пъти дневно. Обхватът му беше допълнително разширен през 2022 г.: Понастоящем ROSA включва 31 търговски споразумения на ЕС, които обхващат общо 119 държави партньори (включително 65-те развиващи се държави, които се ползват от Общата схема от преференции за износа си за ЕС). Освен това от юни 2023 г. Всеобхватното икономическо и търговско споразумение Канада—Европейски съюз (ВИТС), Споразумението за търговия и сътрудничество между ЕС и Обединеното кралство (СТС), Споразумението между Европейския съюз и Япония за икономическо партньорство и Общата схема от преференции са достъпни на *всички* езици на ЕС. Новата версия на инструмента за самооценка във връзка с правилата за произход беше предоставена на разположение за повечето споразумения за свободна търговия на ЕС. Инструментът ROSA е напълно обновен с нов интерфейс⁵² (ROSA 2) и по-опростени въпроси, което съкращава времето, необходимо на дружествата за извършване на самооценка, и допълнително опростява процеса за потребителите.
- **Инструментът Access2Procurement (A2P)**, стартирал през септември 2021 г., помага на предприятията да установят дали конкретна обществена поръчка попада в обхвата на международните ангажименти, поети от **Канада и Япония**

⁵¹ Общите търсения в MyTradeAssistant само през 2022 г. са били 11 336 170. 55,6 % от търсенията са свързани с износ, 37,5 % — с внос, а 6,8 % — с пазара на ЕС.

⁵² <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/bg/news/rosa-2-launches-beta-version>

в техните двустранни търговски споразумения с ЕС. От стартирането на инструмента досега потребителите са извършили 5 395 оценки, а през 2022 г. — около 270 оценки месечно. Добавянето на **Съединените щати** към Access2Procurement беше приключено и официално стартирано на 4 юли 2023 г. Следващата държава, която ще бъде добавена, е Обединеното кралство.

- **Инструмент за подпомагане на търговията, насочен към услугите и инвестициите** („Моят търговски асистент за услуги и инвестиции“) беше добавен към платформата през 2022 г., като досега обхваща две държави — Канада и Обединеното кралство, и три сектора — правни, счетоводни и морски транспортни услуги. От стартирането на инструмента досега са направени 9 000 справки чрез него. Постепенно се добавя информация за повече от 90 сектора на услугите на четири пазара за износ — Канада, Япония, Швейцария и Обединеното кралство.
- **Статистиката за услугите** постепенно се интегрира в Access2Markets — тя се основава на наборите от данни на Евростат „Вор-Its6“ и обхваща следните сектори: производствени услуги, услуги по поддръжка и ремонт, транспорт, пътувания, строителство, застраховане и пенсионно осигуряване, финансови услуги, далекосъобщителни, компютърни и информационни услуги, други бизнес услуги, както и персонални услуги, услуги в областта на културата и услуги, свързани с отдиха и развлекателната дейност.

Б. Удовлетворяване на специфичните нужди на МСП: Глави за МСП в търговските споразумения и центрове в Япония и Китай

В някои действащи търговски споразумения на ЕС има **специални разпоредби за МСП**⁵³ за подпомагане на достъпа на МСП до ключова информация, необходима при достъпа до пазарите на другата страна. Във Всеобхватното икономическо и търговско споразумение Канада—Европейски съюз (ВИТС) има *препоръка* за МСП⁵⁴, а в Споразумението между Европейския съюз и Япония за икономическо партньорство (СИП между ЕС и Япония) и Споразумението за търговия между ЕС и Обединеното кралство има *глави за МСП*. Звената за контакт на всяка от страните гарантират, че интересите на МСП се вземат предвид по време на изпълнението на споразумението и че МСП имат достъп до актуална информация. В този контекст звената за контакт на МСП, създадени в рамките на ВИТС през март 2023 г., организираха специален уебинар, за да обменят опит и информация за своите инициативи за политиката и

⁵³ Препоръка за МСП е договорена с Канада, а в СИП между ЕС и Япония и в СТС ЕС—Обединено кралство са включени глави за МСП, както и в споразуменията, сключени с Нова Зеландия, Меркосур, Чили и Мексико. Глава за МСП е част и от текущите преговори с Индия и Индонезия.

⁵⁴ https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/bg/country-assets/tradoc_157417.pdf

програмите, подпомагащи интернационализацията на МСП. За целия период на действие на ВИТС броят на МСП, които изнасят за Канада, се е увеличил с 43 %. Звената за контакт на МСП, създадени в рамките на Споразумението между Европейския съюз и Япония за икономическо партньорство, се срещнаха през юни 2022 г., за да очертаят дейностите, предприети от всяка от страните за изпълнение на главата за МСП, и публикуваха последния си доклад за съвместна дейност⁵⁵ през март 2023 г.

През 2022 г. Комисията продължи да подпомага МСП чрез специализирани центрове за МСП в Япония и Китай, които помагат на МСП да се ориентират на тези пазари.

*Центърът за промишлено сътрудничество ЕО—Япония*⁵⁶, с помощта на специалното си бюро за помощ по въпросите на СИП⁵⁷, осъществи дейности, включващи:

- обучение за 77 ръководители от ЕС („Да се подготвим за Япония“, „Производство от световна класа“);
- 41 уебинара или подкаста за развиване на стопанска дейност в Япония с над 1 200 участници;
- 20 доклада за пазарна информация, достъпни безплатно за европейските предприятия;
- 28 междуфирмени събития, които подпомогнаха над 830 срещи между европейски и японски дружества⁵⁸ и доведоха до 15 споразумения за партньорство.

*Центърът на ЕС за МСП в Китай*⁵⁹ консултира заинтересованите предприятия относно развитието на търговско присъствие на китайския пазар и подпомага обмена на най-добри практики. През 2022 г. неговите дейности включват:

- 37 обучителни сесии/уебинара в Китай и ЕС за над 3 000 МСП от ЕС;
- 22 дейности по застъпничество, включително политически срещи и лобистки действия с китайски и европейски правителствени служители, мозъчни тръстове и стопански асоциации;
- 10 насоки за износ, доклад за сектора и статии за стопанска дейност;
- специфична техническа помощ за МСП в ЕС в повече от 300 случая.

⁵⁵ [relations-negotiations-and-agreements — Библиотека \(europa.eu\)](#)

⁵⁶ <https://www.eu-japan.eu/>

⁵⁷ <https://www.eu-japan.eu/epa-helpdesk>

⁵⁸ Центърът, в ролята си на звено за контакт на Европейската мрежа в подкрепа на бизнеса (Enterprise Europe Network) за Япония, подпомага установяването на контакти между европейски и японски МСП.

⁵⁹ <https://www.eusmecentre.org.cn/>

В. Сътрудничество с Европейската мрежа в подкрепа на бизнеса (EEN) за подпомагане на МСП

Комисията/ГД „Търговия“ продължава да задълбочава сътрудничеството си с Европейската мрежа в подкрепа на бизнеса⁶⁰ (наричана по-нататък „мрежата“), възобновена в рамките на програмата „Единен пазар“ на ЕС. Партньорите в мрежата имат конкретен мандат да насърчават търговските споразумения на ЕС. В заданието на последната покана за представяне на предложения за мрежата се посочва, че партньорите в мрежата трябва да „помагат на МСП да се възползват максимално от действащите споразумения за свободна търговия (търговски споразумения) на ЕС с трети държави“. Наличният бюджет на поканата е внушителните 164,5 млн. евро за периода от 1 януари 2022 г. до 30 юни 2025 г. От консултантите на мрежата се очаква също така да осигуряват информация за въздействието върху европейските предприятия след предоставянето на консултантски услуги в областта на търговията (т.е. постижения в областта на консултациите).

Структурите на EEN все повече се грижат за насърчаване на търговските споразумения на ЕС

През 2022 г. мрежата създаде специална експертна група („Тематична група за интернационализация“), която се занимава с теми, свързани с интернационализацията на МСП, и чиято работа се следи от 290 консултанти на мрежата. Беше назначено специално лице за връзка, което да отговаря за повишаване на капацитета на консултантите от мрежата да помагат на своите стопански клиенти да се възползват от възможностите на търговските споразумения на ЕС.

С нови покани за представяне на предложения и изразяване на интерес, отправени през 2022 г., мрежата се разширява извън границите на ЕС, като се добавят *мрежови възли* в държави — търговски партньори на Съюза, с които ЕС има сключено двустранно търговско споразумение или митнически съюз (напр. Турция, Сингапур, Южна Корея).

Множество дейности на мрежата са насочени към достъпа на МСП до предимствата, които предлагат търговските споразумения

Мрежата, която обхваща 500 водещи организации в подкрепа на предприятията в Европа, продължава да увеличава усилията на ГД „Търговия“ за обучение относно

⁶⁰ Информация за EEN може да бъде намерена на следния адрес: <https://een.ec.europa.eu/>. Мрежата, съфинансирана по програмата COSME на ЕС, е активна в повече от 60 държави и обединява 3 000 експерти от 600 членуващи организации. Нейната цел е да подпомага малките и средните предприятия в техните международни дейности.

търговските споразумения на ЕС и Access2Markets. През 2022 г. мрежата отново проведе множество допълнителни дейности за популяризиране, като помогна на МСП да се запознаят с чуждестранните пазари, да се ориентират в тях и да се конкурират на тях. Тези дейности включват:

- *семинар за търговските споразумения на ЕС и Access2Markets* на годишната конференция на EEN в Прага през октомври 2022 г. с участието на 40 консултанти от мрежата присъствено и около 60 онлайн;
- *сесия за обучение на обучители* през ноември 2022 г. с външни консултанти, с помощта на практически казуси. Участниците бяха помолени да възпроизведат сесията и да разпространят съдържанието ѝ в своите национални мрежи в рамките на 6 месеца;
- *проведан на два месеца форум на редовните участници в обсъжданията по търговските споразумения*, стартиран в началото на 2023 г.; по време на форума експерти по външна търговия съветват консултантите от мрежата как да решават конкретни проблеми, с които се сблъскват техните клиенти при внос и/или износ от или съответно за държави извън ЕС.

Г. Сътрудничество с организации за насърчаване на търговията

Комисията продължава да си сътрудничи с организации за насърчаване на търговията на държавите членки, за да ги информира за търговските споразумения на ЕС и Access2Markets. През 2022 г. Комисията продължи и обмена си с европейската асоциация „Trade Promotion Europe“ (ТРЕ)⁶¹, която обединява 27 организации за насърчаване на търговията от 17 държави членки. Със своята широка мрежа от над 170 офиса в ЕС и над 400 извън ЕС ТРЕ има важна роля за разпространяването на информация. Комисията подкрепя усилията на ТРЕ да повиши осведомеността на своите членове относно преференциалните търговски споразумения на ЕС и техните предимства. Тази подкрепа включваше организиране на поредица от специализирани обучения, като например програмата за майсторски клас по управление на износа, стартирала през март 2023 г.⁶²

Д. Дейности в подкрепа на МСП на многостранно равнище (СТО)

През 2022 г. ЕС продължи да оказва подкрепа за изпълнението на **пакета за ММСП**⁶³ от 2020 г., като предостави на секретариата на СТО информация за състоянието на изпълнението на пакета от страна на ЕС. В този контекст ЕС редовно изпраща тарифни

⁶¹ <https://tradepromotioneurope.eu/>

⁶² <https://tradepromotioneurope.eu/trade-promotion-europes-export-management-masterclass-kicks-off/>

⁶³ https://www.wto.org/english/news_e/news20_e/msmes_11dec20_e.htm

и нетарифни данни, които се подават към двете информационни платформи в рамките на пакета (Global Trade Helpdesk (Служба за помощ в областта на световната търговия) и интегрираната база данни на СТО). ЕС също така на няколко пъти предостави обратна информация и подкрепа за инициативите на Секретариата на СТО за обмен на информация, включително относно начините за подобряване на разпоредбите за ММСП в базата данни за регионалните търговски споразумения⁶⁴.

IV. Преодоляване на пречките и намиране на решения

IV.1 Актуално състояние и премахване на пречките пред търговията

През 2022 г. световната търговска конюнктура продължи да бъде сложна. Непровокираната и неоправдана агресивна война на Русия срещу Украйна имаше значително въздействие върху международната търговия, след като съюзнически и други държави оказаха съгласуван натиск за ограничаване на възможностите на Русия да продължи агресията си, а други предприеха мерки за защита на вътрешните си пазари. Също така протекционистките политики и практики, които достигнаха своя връх през периода на пандемията от COVID-19, се запазиха в някои региони, създавайки предизвикателства за предприятията с дейност на тези пазари. Поради това бе важно да продължат усилията за откриване на пречките пред търговията, за повдигане на въпроса за тях и за отстраняването им.

А. Брой на регистрираните пречки пред търговията и инвестициите към 31 декември 2022 г.

Както е показано в таблицата по-долу, към края на 2022 г. в базата данни на Комисията Access2Markets са включени общо **448** активни пречки пред търговията и инвестициите в 64 трети държави.

Вид на мярката	Брой пречки
Санитарни и фитосанитарни мерки (СФМ)	99
Технически пречки пред търговията (ТПТ)	79
Мита и тарифни еквиваленти и количествени ограничения	79
Административни процедури	37
Други мерки*	37
Услуги и инвестиции	36

⁶⁴ https://www.wto.org/english/tratop_e/msmesandtra_e/msmesandtra_e.htm

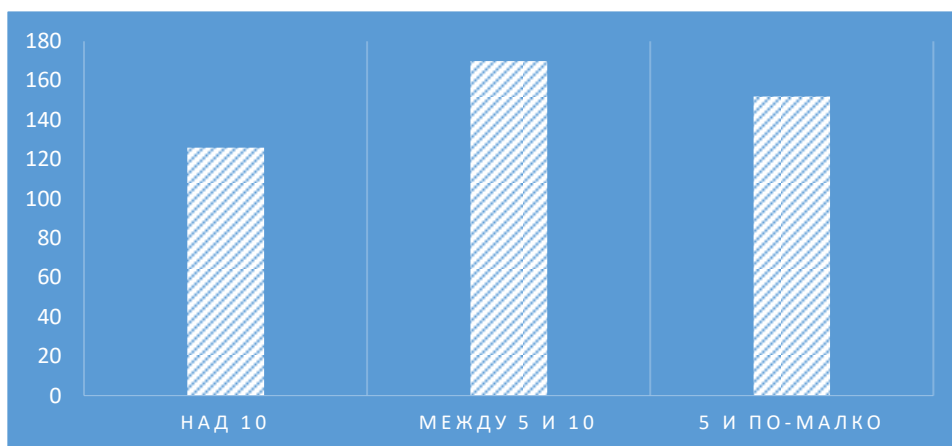
Права върху интелектуална собственост (ПИС)	36
Обществени поръчки	29
Такси и ограничения върху износа	16
Общо	448

* Сред другите мерки са пречки, свързани с инструменти за търговска защита (ИТЗ) и със субсидии, и мерки, засягащи конкуренцията.

Това означава, че **броят** на пречките пред търговията и инвестициите, пред които се изправят дружествата от ЕС, когато изнасят за държави извън Съюза, е останал стабилен в сравнение с 2021 г., когато са били регистрирани 455 пречки.

По отношение на **датата на регистриране** на регистрираните към края на 2022 г. пречки пред търговията, 34 % от тях са регистрирани през последните 5 години (както се вижда от фигура 5 по-долу), 38 % са регистрирани преди 6 до 10 години, а 27 % от всички пречки са включени в списъка преди повече от десетилетие.

Фигура 5: Брой на пречките по дата на регистриране

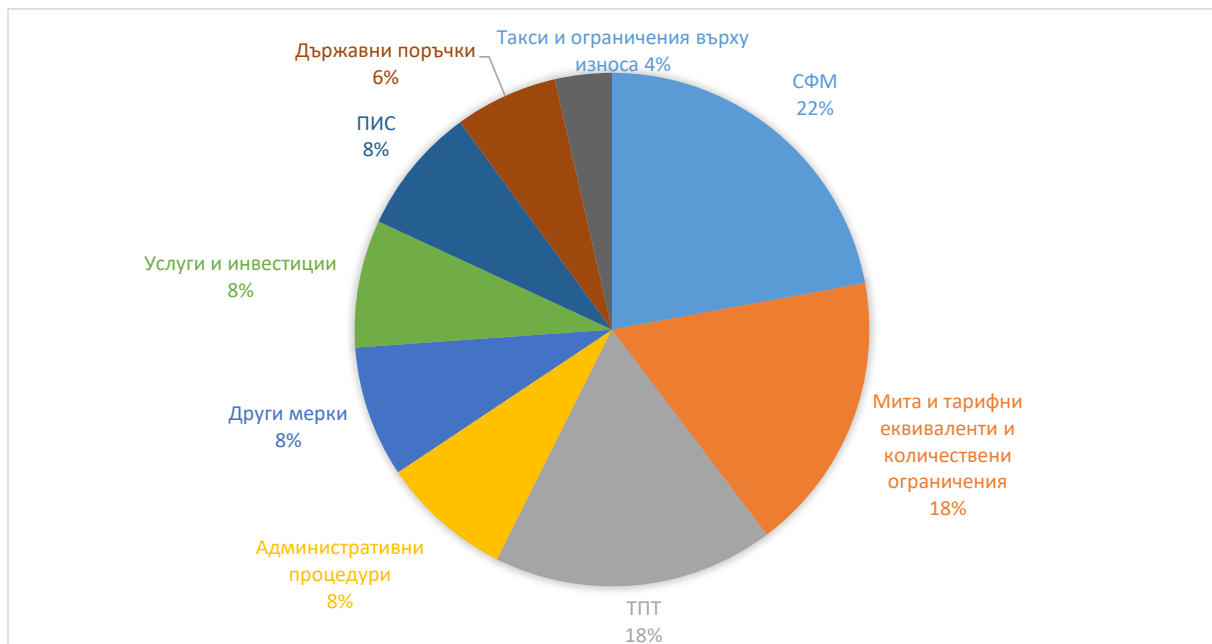
Средният период на съществуване на пречките, свързани с Китай, Русия, Индия и САЩ (т.е. най-големите непреференциални партньори), е 10 години: 103 от общо 117 пречки за тези държави са регистрирани преди 2019 г. За разлика от тях, за регистрираните в други държави пречки средният период на съществуване е приблизително 8,7 години.

В някои от тези случаи предприятията са намерили алтернативни пътища за преодоляване на пречките или просто са решили да се насочат към други пазари. В същото време информацията в платформата Access2Markets за съществуването на тези пречки все още е ценна за дружествата, когато извършват стопанска дейност в съответните държави. В сътрудничество с държавите членки и заинтересованите страни Комисията постепенно преглежда списъка на старите пречки по държави и сектори. В раздел В по-долу са дадени някои неотдавнашни примери за това как Комисията успя, заедно с държавите членки и предприятията, да отстрани пречки, засягали износа на ЕС в продължение на повече от 10 години.

По отношение на съществуващите през 2022 г. **видове пречки**, както е показано на фигура 6 по-долу, *санитарните и фитосанитарните мерки* са продължили да бъдат категорията с най-голям брой пречки пред търговията (99), с дял от почти една четвърт от всички регистрирани пречки. Следват техническите пречки пред търговията (ТПТ) (79 пречки) и тарифните мерки и количествените ограничения (79 пречки). Заедно тези три категории пречки пред търговията представляват почти 60 % от всички активни пречки, което отразява тенденцията, наблюдавана между 2020 г. и 2021 г.

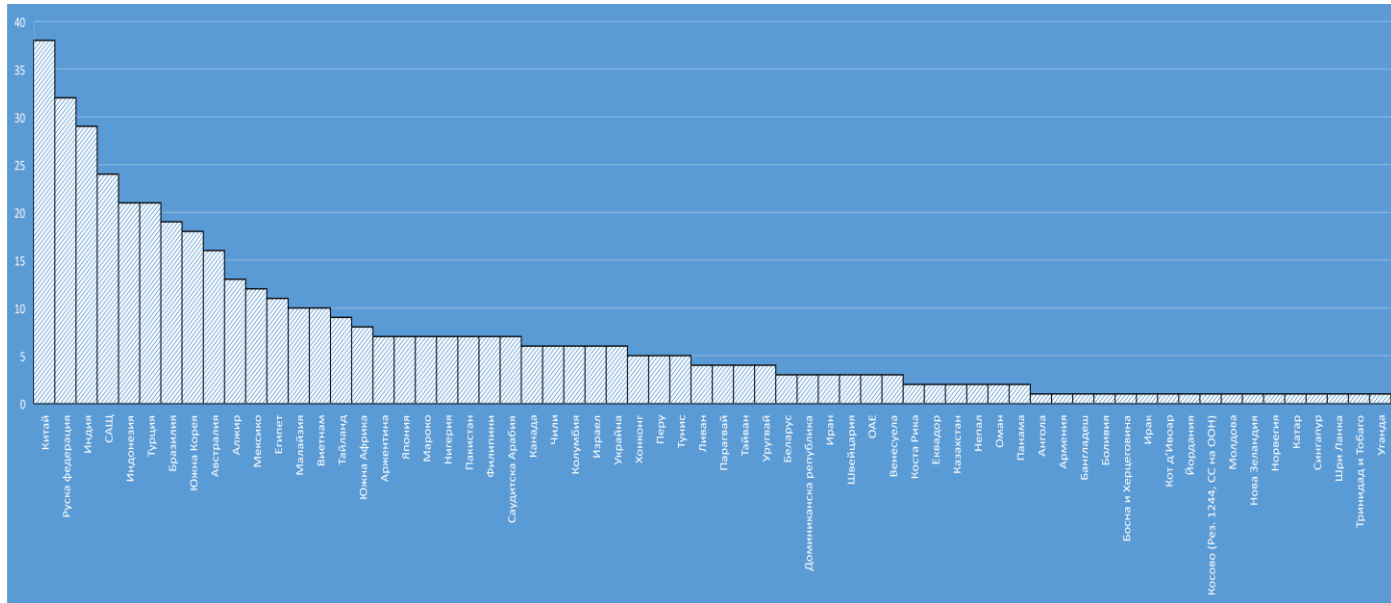
36 регистрирани пречки са в областта на *услугите*, отнасящи се за 20 различни трети държави. Най-силно засегнатият сектор на услугите е транспортът — с 10 регистрирани пречки, следван от финансовите услуги, енергийните услуги, пощенските услуги, бизнес услугите, строителните услуги, свързаните с отбиха и развлекателната дейност услуги, дистрибуторските услуги и други услуги.

Фигура 6: Видове пречки през 2022 г.

Фигура 7 по-долу показва търговските партньори, при които са регистрирани най-много пречки през 2022 г.: **Китай** продължава да има най-много регистрирани пречки — 38, следван от **Русия** (32), **Индия** (29), **САЩ** (24) и **Индонезия** (21).

Фигура 7: Брой на пречките по търговски партньори през 2022 г.

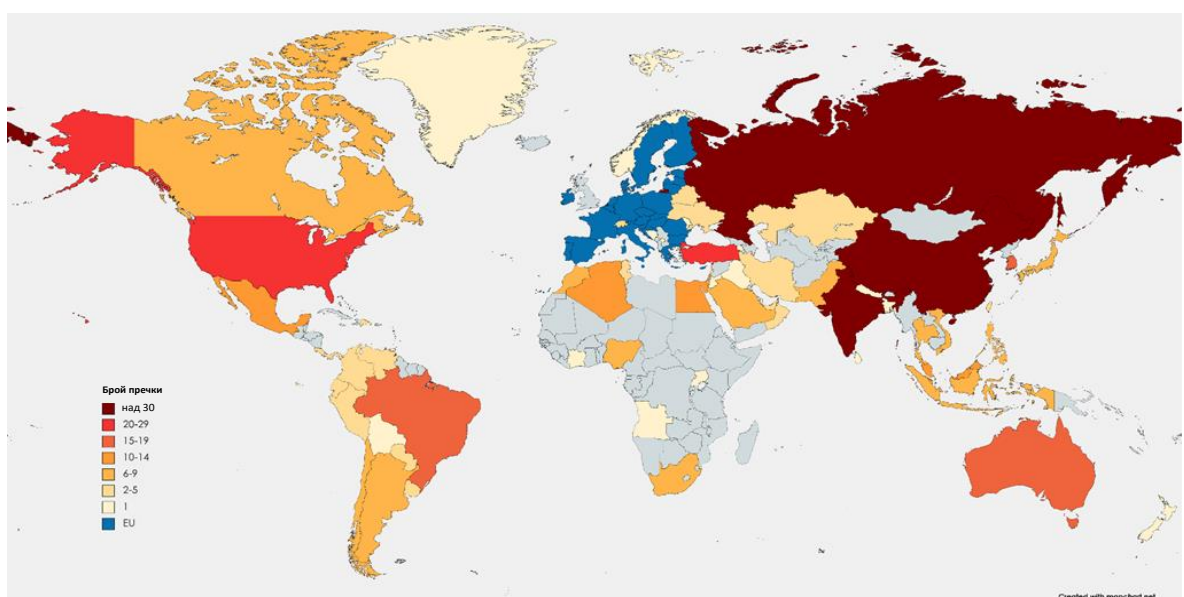

Това отразява ситуацията през 2021 г., с тази разлика, че Индия е сменила мястото си със САЩ.

С Китай беше премахната една пречка пред търговията.

Картата на фигура 8 по-долу илюстрира географското разпространение на пречките до края на 2022 г. С изключение на посочените по-горе, сред третите държави с 10 или повече пречки през 2022 г. са Бразилия (19), Южна Корея (18), Австралия (16), Алжир (13), Мексико (12), Египет (11), Малайзия (10) и Виетнам (10). Това отразява ситуацията през 2021 г., с изключение на това, че Австралия и Алжир имат по една пречка повече.

Фигура 8: Географско разпространение на пречките по търговски партньори (края на 2022 г.)

Б. Промени в пречките пред търговията и инвестициите през 2022 г.

Сред новите пречки преобладават **санитарните и фитосанитарните мерки (СФМ) и митата и тарифните еквиваленти и количествените ограничения** (по три нови регистрирани пречки за всеки вид), следвани от **техническите пречки пред търговията (ТПТ) и мерките, свързани с ПИС**. През 2022 г. броят на новите пречки, свързани със СФМ, остава на сравнително ниско равнище (3), подобно на положението през 2021 г.⁶⁵ (2), спрямо регистрираните през 2020 г. нови пречки, свързани със СФМ (13).

Що се отнася до **броя на новите пречки**, през 2022 г. са регистрирани 10 пречки, което е с 6 по-малко, отколкото през 2021 г. Следователно тенденцията към намаляване се запазва, макар и в по-слаба степен, отколкото между 2020 г. и 2021 г. (от 41 на 16). Това намаление започна през 2021 г., отчасти поради последиците от пандемията от COVID-19. Намаляването на броя на регистрираните нови пречки може да е свързано и с увеличените проверки след стартирането на единната входна точка през 2020 г. на проблемите *преди* регистрирането им (вж. раздел IV.2 по-долу).

⁶⁵ Спадът през 2021 г. се дължи отчасти на липсата на огнища на големи вредители като АЧС и по-общо на предприятията, които се борят с последиците от COVID-19.

В таблицата по-долу са показани данни за 2022 г. спрямо ситуацията през 2021 г.

Вид на мярката	Нови пречки ⁶⁶ 2022 г.		Нови пречки през 2021 г.
СФМ	3		2
ТПТ	2		6
Мита и тарифни еквиваленти и количествени ограничения	3		2
Административни процедури	0		1
Услуги и инвестиции	0		1
Други мерки ⁶⁷	0		2
ПИС	2		0
Обществени поръчки	0		2
Такси и ограничения върху износа	0		0
Всичко общо	10		16

Що се отнася до **основните сектори, засегнати** от нови пречки, ситуацията през 2022 г. е същата като през 2021 г.: селското стопанство и рибарството отново са най-голямата категория с пет нови пречки.

Вид сектор	Брой нови пречки
Селско стопанство и рибарство	5
Хоризонтални	3
Вина и спиртни напитки	1
Други промишлени сектори	1
Общо	10

Що се отнася до **географското разпространение на новите пречки**, най-голям е броят им в южните съседни държави (4), следвани от Латинска Америка (2), Южна и Югоизточна Азия (3) и Северна Америка (1).

В. Пречки, отстранени през 2022 г.

През 2022 г. бяха премахнати **31 пречки в 19 държави партньори** (с осем по-малко отколкото през 2021 г.). Беше използвана комбинация от различни стратегии и

⁶⁶ Нови са онези пречки, които са регистрирани в Access2Markets през 2022 г.

⁶⁷ Сред другите мерки са пречки, свързани с инструменти за търговска защита (ИТЗ) и със субсидии, мерки, засягащи конкуренцията, и други мерки, неклассифицирани в предишни категории.

инструменти, включително дипломатически диалог и институционалната рамка в рамките на двустранните търговски споразумения и СТО.

Вид на мярката	Отстранени пречки през 2022 г.	Отстранени пречки през 2021 г.
СФМ	14	15
ТПТ	4	6
Мита и тарифни еквиваленти и количествени ограничения	4	6
Административни процедури	1	3
Услуги и инвестиции	3	2
Други мерки*	3	1
ПИС	0	3
Обществени поръчки	1	1
Такси и ограничения върху износа	1	2
Общо	31	39

През 2022 г. пречките, свързани със СФМ, отново представляват най-голямата категория с 14 отстранени пречки.

Отстраняването на тези пречки имаше пряко положително въздействие върху износителите от ЕС в много сектори, най-вече в сектора на хранителните продукти.

- Например, след като в продължение на 24 години бяха затворени за внос на овче и козе месо от ЕС, САЩ накрая измениха условията за внос на овчи и кози продукти, за да ги приведат в съответствие с международните стандарти. Това позволи постепенното рестартиране на износа от ЕС.
- Данъкът в размер на 10 % върху напитките от ЕС (по-специално бирата) в **Коста Рика** беше премахнат от държавата през февруари 2023 г. след непрекъснато двустранно взаимодействие в рамките на институционалните органи, създадени съгласно споразумението за асоцииране между ЕС и Централна Америка. През 2020 г. износът на бира от ЕС за Коста Рика възлиза на 7 млн. евро, като потенциалните 10 % представляват 0,7 млн. евро⁶⁸.

Вторите най-често срещани видове пречки пред търговията, отстранени през 2022 г., са тези, свързани с **техническите пречки пред търговията (ТПТ) и митата и тарифните еквиваленти и количествените ограничения.**

- Сред отстранените пречки в категорията ТПТ е дългогодишната пречка, свързана с техническите спецификации, прилагани от **Хонконг** от 2015 г., която

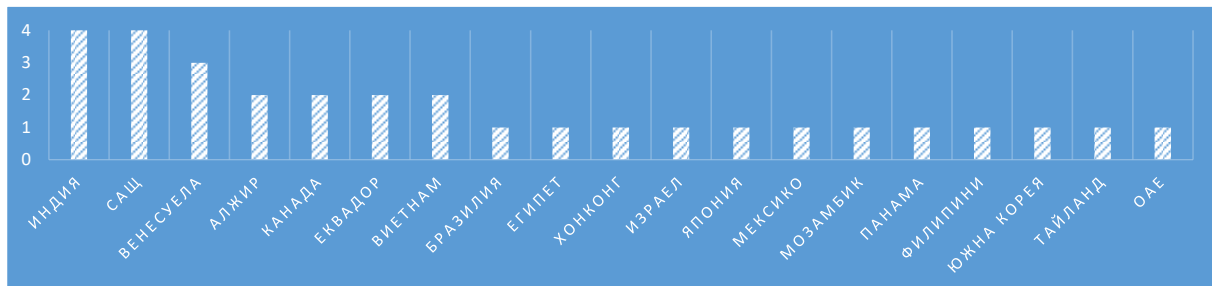
⁶⁸ Източник: Европейска комисия, ГД „Земеделие и развитие на селските райони“.

фактически блокира износа на леки автобуси Евро VI от ЕС. След интензивни двустранни контакти, включително по време на срещите в рамките на структурирания диалог между ЕС и Хонконг, през септември 2022 г. Правилникът за движението по пътищата беше изменен, което отвори пазар за производителите от ЕС в размер на 200 млн. евро.

- В категорията на пречките, свързани с **мита и тарифни еквиваленти**, попадат дискриминационните практики, с които се сблъсква секторът на вината и спиртните напитки от ЕС в **Мозамбик**. През 2022 г. Мозамбик въведе режим на задължителна контролна марка, като за вносните алкохолни продукти трябваше да се плаща по-висока цена за марката, отколкото за местните продукти. След интензивна разяснителна работа от страна на Комисията (в координация с държавите членки и предприятията) цените на марките бяха определени през май 2022 г. на едно и също равнище както за местните, така и за вносните продукти.

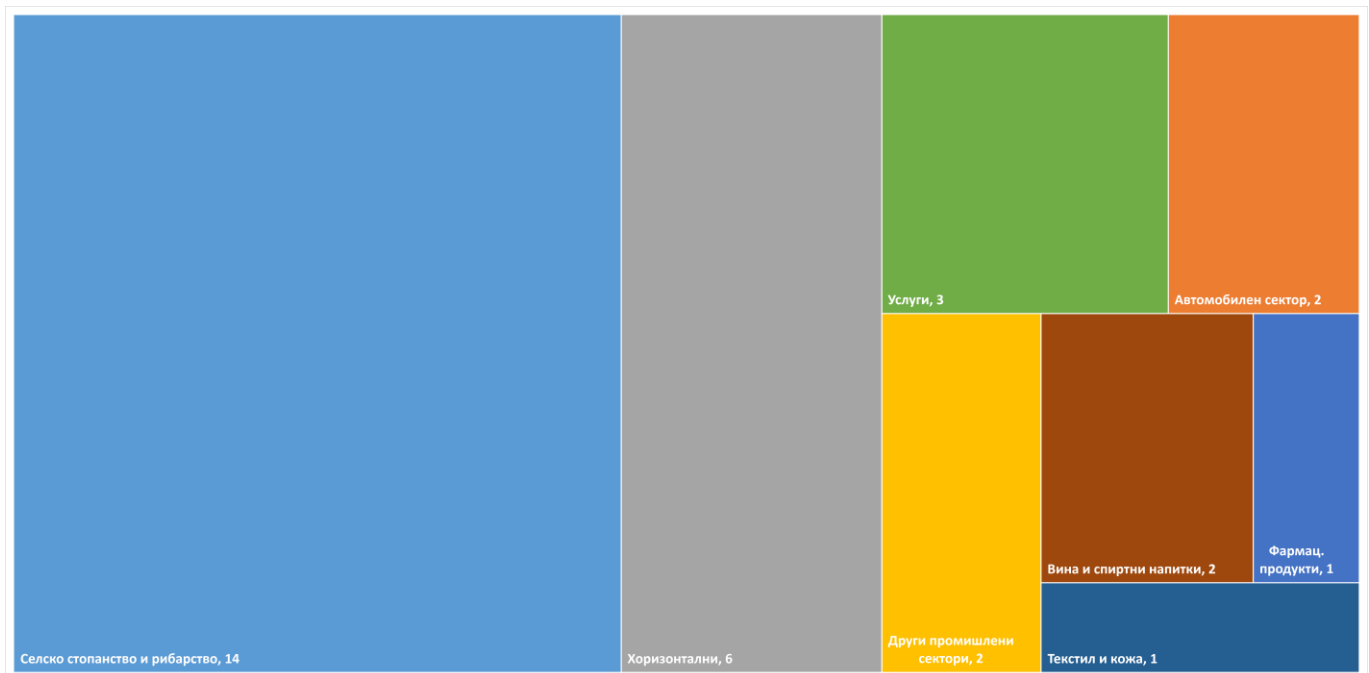
Що се отнася до **географското покритие** (т.е. броя на отстранените пречки за всеки търговски партньор), на фигура 9 по-долу е показано, че пълните или частичните решения обхващат 19 от търговските партньори на ЕС. За разлика от ситуацията през 2021 г., когато Южна Корея, Египет и Канада бяха първите три държави с най-много отстранени пречки (партньори по търговски споразумения), през 2022 г. Индия, САЩ и Венецуела (държави, с които ЕС не е сключил преференциално търговско споразумение) бяха начело на списъка.

Фигура 9: Брой на отстранените пречки по партньори (2022 г.)

На фигура 10 по-долу е показан широкият набор от сектори, ползващи се от усилията в посока укрепване на достъпа до пазара в трети държави за предприятията от ЕС. Секторът, в който бяха отстранени най-много пречки пред търговията, беше **селското стопанство и рибарството** — 45 % от всички отстранени пречки. Шест от отстранените пречки са от категорията „хоризонтални“ (т.е. касаят продукти в повече от един сектор, поради което не могат да бъдат отнесени само към един), а три са свързани със **сектора на услугите**. Това разделение до голяма степен е идентично на ситуацията през 2021 г.

Фигура 10: Брой на отстранените пречки по сектори (2022 г.)

Партньорството за достъп до пазара и неговото въздействие през 2022 г.

При преодоляването на пречките Комисията си сътрудничи тясно с държавите членки и заинтересованите страни в ЕС. Това се прави в рамките на **Партньорството за достъп до пазара**, което остава основна част от стратегията за борба с пречките. Партньорството събира редовно Комисията, държавите членки и стопанските асоциации на ЕС в различни конфигурации. Комитетът „Търговска политика“ редовно разглежда въпроси, свързани с изпълнението и правоприлагането, включително относно пречките, за да осигури необходимия импулс и насока, както и споделено разбиране между Комисията и държавите членки за приоритетите, за това какво трябва да се направи и къде следва да се съсредоточат усилията⁶⁹.

Работата на Партньорството през последните 5 години отново доведе до **значително разгръщане на износа на ЕС**. Като цяло изготвеният от ГД „Търговия“ икономически анализ показва, че благодарение на премахването на някои пречки в периода между 2017 г. и 2021 г. износът от ЕС през 2022 г. е бил със 7 млрд. евро повече, отколкото щеше да бъде, ако пречките не бяха отстранени.

⁶⁹ Вж. също неофициалния документ на Комисията относно изпълнението и правоприлагането на търговската политика на ЕС: <https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/7103f3c9-2dc5-4bc5-be52-210c133802ca/details?download=true>

IV.2 Единна входна точка

Обосновка и процес

Когато ГД „Търговия“ стартира **единната входна точка** на 16 ноември 2020 г., тя имаше двойна цел. Първата цел беше да се улеснят заинтересованите страни в ЕС при повдигането пред Комисията на въпроса за нови потенциални пречки пред търговията или нарушения на ангажиментите за устойчивост. С въвеждането на единната входна точка вече има **единно звено за контакт**, чрез което заинтересованите страни могат да съобщават на Комисията за такива проблеми, както и насоки за информацията, която жалбоподателите трябва да предоставят, за да се установи дали е налице пречка и да се вземат решения за последващи действия. Втората цел беше оценката на новите въпроси и процесът на последващи действия да станат по-ефективни и ефикасни. Под ръководството на главния служител по правоприлагането в областта на търговията (ГСПОТ) единната входна точка координира оценката на жалбите и формира „екипи по случаите“ на Комисията, съставени от съответните експерти.

Процесът е илюстриран с неотдавнашен пример за жалба относно ограничения върху вноса, наложени от Египет.

Жалба, постъпила в единната входна точка относно Египет — акредитив

През март 2022 г. в единната входна точка е постъпила жалба относно задължителното използване на акредитив като условие за предварително плащане при вноса в Египет на широк спектър от стоки. Мярката позволи на Централната банка на Египет да контролира предлагането на чуждестранна валута за внос, като забави издаването на акредитиви. Съответно няколко икономически оператори в различни промишлени сектори на ЕС се сблъскаха със значителни забавяния при издаването на своите акредитиви. Тази нова мярка увеличи административната тежест и разходите, забави процеса на внос и фактически ограничи обема на вноса предвид ограничената чуждестранна валута, предоставена на вносителите.

След постъпването на жалбата в единната входна точка се сформира екип от експерти по случая, в който участва и делегацията на Съюза в Кайро, за да се извърши подробна оценка на жалбата. Тъй като при оценката се стигна до заключението, че мярката е несъвместима с ГАТТ (1994) и Споразумението за асоцииране между ЕС и Египет, пречката беше регистрирана в Access2Markets. След това Комисията предприе пряко взаимодействие с правителството на Египет на различни равнища (напр. форуми на СТО и двустранни контакти в рамките на споразумението за асоцииране), за да се осигури бързо премахване на пречката. В резултат на това през януари 2023 г. Египет премахна задължителното изискване за използване на акредитив като условие за предварително плащане при внос в държавата. Понастоящем ЕС следи дали премахването на изискването за акредитив се прилага изцяло на практика.

Работата на единната входна точка се улеснява от онлайн **формуляри за подаване на жалби** — един за въпроси, свързани с достъпа до пазара, и един за въпроси, свързани с

ТУР/ОСП. И двата са достъпни в Access2Markets⁷⁰. Тези формуляри имат за цел да предоставят на ГД „Търговия“ достатъчно информация за извършване на първа оценка на разглеждания въпрос и за предприемане на последващи действия. Потенциалните жалбоподатели може да са несигурни относно изискваната информация, процеса или дали могат да подадат жалба, без да предоставят пълна информация. За да се подпомогнат заинтересованите страни при подаването на жалби, на уебсайта на ГД „Търговия“ са предоставени насоките за работа с единната входна точка⁷¹. Освен това Комисията/ГД „Търговия“ предлага срещи с потенциални жалбоподатели преди подаването на жалбата и при необходимост осъществява контакти с тях след подаването на жалбата. След като е налична достатъчно информация, членовете на екипа, назначен по случая, ще направят оценка на жалбата и ще предложат подходящи последващи действия за решаване на проблема. Комисията може също така да предприеме действия по собствена инициатива в случаите, когато не са подадени официални жалби относно дадена пречка.

Единната входна точка в цифри

През 2022 г. — **втората пълна година** на функциониране на единната входна точка:

- тя е потърсена 71 пъти, главно във връзка с потенциални пречки пред достъпа до пазара (66), но и с потенциални нарушения на ангажиментите за устойчивост на трети държави (5);
- в нея са постъпили общо 48 външни жалби от заинтересовани страни от ЕС чрез портала Access2Markets (две в областта на ТУР, а останалите — по въпроси, свързани с достъпа до пазара) и са подадени шест жалби по силата на служебни задължения (по въпроси, свързани с достъпа до пазара);
- тя е използвана в някои предварителни уведомления, свързани с устойчивостта, три от които са довели до официални жалби през 2022 г.

По-голямата част от 48-те външни жалби (42) са подадени от промишлеността: 23 жалби са подадени от дружества от ЕС, 16 — от европейски търговски асоциации, а 3 — от национални търговски асоциации. Останалите 6 жалби са подадени от държавни членки.

Освен това Комисията е подала 6 жалби по собствена инициатива във връзка с предполагаеми пречки пред търговията.

По отношение на **броя на контактите и постъпилите жалби** е регистрирано увеличение съответно с 5 и 15 пункта в сравнение с 2021 г. Що се отнася до **произхода** на жалбите, ситуацията през 2022 г. до голяма степен е идентична на тази през 2021 г.: заинтересованите страни сред предприятията в ЕС останаха категория номер едно сред

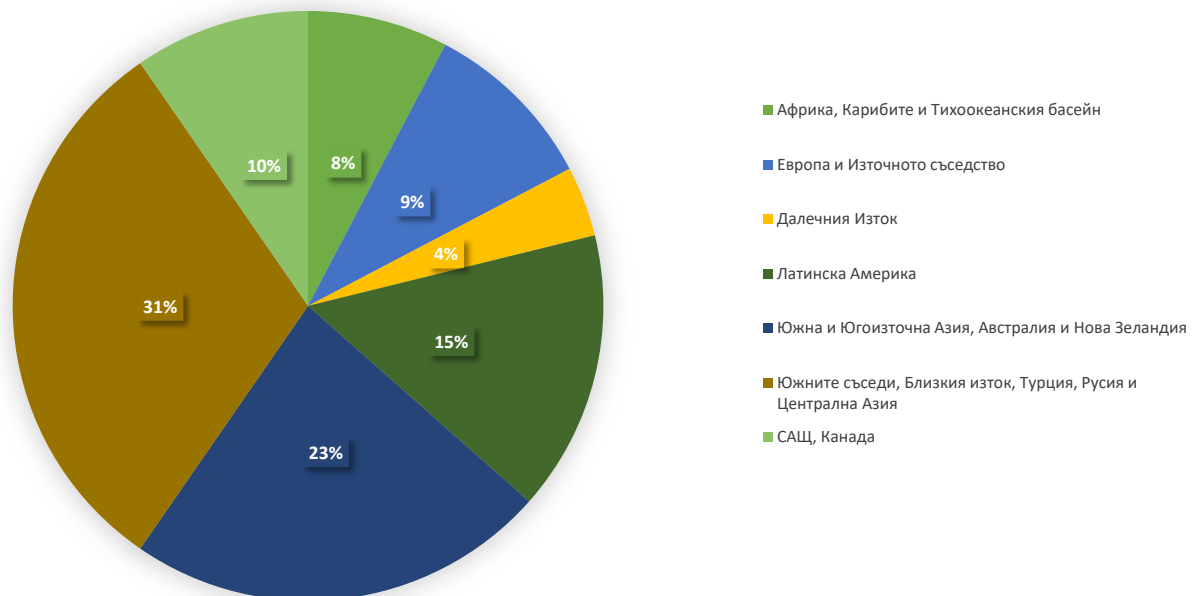
⁷⁰ https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/contact-form?type=COMPL_MA

⁷¹ https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/bg/form-assets/operational_guidelines.pdf

жалбоподателите, докато **жалбите, подадени от държавите членки, се удвоиха**, макар и от ниско равнище (от 3 през 2021 г. на 6 през 2022 г.).

Както се вижда от фигура 11 по-долу, по отношение на засегнатите **трети държави** в единната входна точка са постъпили жалби във връзка с пречки, срещнати в 22 държави партньори, обхващащи всички географски региони.

Фигура 11: Жалби, постъпили в единната входна точка през 2022 г., по региони

В съответствие с тенденцията, наблюдавана през 2021 г., и през 2022 г. най-много жалби се отнасяха за търговските партньори от южното и източното съседство (12), които заедно с Турция (3) съставляваха 33 % от всички жалби (малко по-малко от 37 % през 2021 г.), следвани от Южна и Югоизточна Азия (включително Австралия, Индия) с три жалби и Латинска Америка на трето място с две жалби. В единната входна точка е постъпила само една жалба за Северна Америка.

V. Двустранно и многостранно правоприлагане на търговски ангажименти: разрешаване на спорове⁷²

Подходът на Комисията за изпълнение и правоприлагане е съсредоточен върху работата по изпълнението нагоре по веригата с цел предотвратяване на потенциални пречки и преодоляване на реални пречки, преди те да се утвърдят. За да бъде най-ефективна, тази работа нагоре по веригата бива подкрепена от готовността на Комисията да решава правни спорове, когато това е необходимо.

V.1 Прибягване до уреждането на спорове

A. Уреждане на спорове в рамките на СТО

⁷² За подробна обобщена информация по-специално по случаите в рамките на СТО, в които ЕС е жалбоподател или ответник, и относно случаите по двустранните споразумения на ЕС, вж. най-актуалното издание на „Overview of the EU’s active dispute settlement cases“ („Общ преглед на текущите случаи по уреждане на спорове на ЕС“), публикувано на уебсайта на ГД „Търговия“ (<https://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/dispute-settlement/>).

Макар че функционирането на Апелативния орган на СТО остава блокирано, работата на ЕС по уреждане на спорове в рамките на СТО продължи....

Въпреки блокирането на Апелативния орган на СТО от 2019 г. насам, ЕС успя да постигне напредък по нарастващия брой спорове в рамките на СТО през отчетния период, като използва Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване⁷³, както и *ad hoc* споразумения за арбитраж при обжалване⁷⁴, основани на модела на Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване. В края на април 2023 г. 53-ма от 164-те членове на СТО попадаха сред 26-те участници в Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване. Япония е най-новият участник, който се присъедини през март 2023 г. Първото решение по Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване е издадено през декември 2022 г. по спор DS591 (*Колумбия — замразени картофи за пържене*).

Към средата на април 2023 г. ЕС е започнал 110 от 616-те спора, повдигнати пред СТО от 1995 г. насам. Сред **започнатите от ЕС спорове в рамките на СТО, по които са предприети действия** от ЕС през отчетния период, са следните⁷⁵:

- **САЩ — зрели маслини (DS577)**. Този спор е свързан с изравнителните мита, въведени от предишната администрация на САЩ през 2018 г. и прилагани при вноса на зрели маслини от Испания, които се считат за незаконни, като решението става задължително през декември 2021 г. ЕС счита, че САЩ не са се съобразили с констатациите на специализираната група в рамките на взаимно договорения краен срок — 14 януари 2023 г., особено по отношение на констатацията за преминаване. Поради липса на напредък в постигането на взаимно договорено решение, на 28 април 2023 г. ЕС поиска консултации със САЩ в контекста на процедура за съответствие съгласно член 21.5 от Договореността за уреждане на спорове. Тъй като консултациите не успяха да решат проблема, на 14 юли 2023 г. ЕС поиска от Органа за уреждане на спорове да създаде специализирана група за проверка на съответствието, която да се произнесе относно прилагането от страна на САЩ на констатацията за преминаване, направена в решението от декември 2021 г.

⁷³ С тази договореност, за която СТО беше уведомена през април 2020 г., се гарантира, че участващите в нея членове на СТО ще продължат да се ползват от обвързващо, двустепенно и независимо решаване по правилата на СТО по всеки спор, възникнал между тях, въпреки продължаващия застои във функционирането на Апелативния орган. През периода, в който Апелативният орган няма възможност да функционира пълноценно, всеки един член на СТО може да се присъедини към Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване.

⁷⁴ Ако член на СТО, с когото ЕС е започнал спор в рамките на СТО, предпочете да не участва в Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване (каквото е случаят например с Турция в два спора в рамките на СТО, DS583 и DS595, вж. по-долу).

⁷⁵ За подробна обобщена информация по-специално по случаите в рамките на СТО, в които ЕС е жалбоподател или ответник, и относно случаите по двустранните споразумения на ЕС, вж. най-актуалното издание на „Overview of the EU’s active dispute settlement cases“ („Общ преглед на текущите случаи по уреждане на спорове на ЕС“), публикувано на уебсайта на ГД „Търговия“: [Circabc \(europa.eu\)](https://circabc.europa.eu)

- Турция — фармацевтични продукти (DS583). Този спор се отнася за оспорването от страна на ЕС на някои турски мерки, засягащи вносните фармацевтични продукти. В доклада на специализираната група от 28 април 2022 г. всички искове бяха решени в полза на ЕС. Турция обжалва на 25 април 2022 г. Апелативното арбитражно производство съгласно член 25 от ДППУС се основаваше на *ad hoc* споразумение за арбитраж при обжалване между ЕС и Турция. През юли 2022 г. апелативните арбитри като цяло потвърдиха решението на специализираната група, по-специално че Турция трябва да премахне дискриминационните си практики (мерки за локализиране и приоритизиране) във фармацевтичния сектор. След като на 25 април 2023 г. изтече разумният срок, договорен с Турция, понастоящем ЕС наблюдава стъпките на държавата за постигане на съответствие.
- Колумбия — замразени картофи за пържене (DS591). Този спор се отнася за окончателните антидъмпингови мерки, наложени от Колумбия през ноември 2018 г. върху вноса на замразени картофи за пържене от Белгия, Германия и Нидерландия. След доклад на специализираната група на СТО в полза на ЕС Колумбия обжалва по реда на Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване. Окончателното и обвързващо решение на апелативните арбитри от 13 декември 2022 г. бе постановено в полза на ЕС. На 14 март 2023 г. страните се споразумяха за разумен срок, в който Колумбия да изпълни препоръките от решението на арбитрите и който изтече на 5 ноември 2023 г.
- Египет — регистрация на вноса (DS609). Спорът се отнася за изискванията за регистрация, наложени от Египет за 29 категории стоки, включително селскостопански и хранителни продукти, козметика, играчки, текстил, облекла, домакински уреди, мебели и керамични плочки. Тези изисквания изглеждат несъвместими с ангажиментите на Египет по Споразуменията за СТО относно митата и търговията (ГАТТ 1994), относно селското стопанство и относно процедурите за лицензиране на вноса. На 26 януари 2022 г. ЕС поиска консултации в рамките на СТО, след което Египет пое ангажимент да въведе и приложи значителни подобрения в процеса на регистрация. Понастоящем ЕС следи функционирането на коригираната система за регистрация, за да провери дали тя ще позволи възобновяването на търговските потоци към Египет, и осъществява необходимите контакти с Египет.
- Китай — стоки и услуги (DS610). Този спор се отнася за дискриминационни търговски практики, които Китай прилага спрямо Литва от декември 2021 г. насам. Въпросните мерки включват отхвърляне на литовския внос от страна на китайските митнически органи, ограничения върху вноса, които засягат многонационалните дружества, които използват материали за влагане от Литва, и намаляване на китайския износ за Литва. ЕС счита, че тези мерки са дискриминационни и незаконни съгласно правилата на СТО. В рамките на

същата група мерки Китай въведе и пълна забрана за внос на алкохол, говеждо месо, млечни продукти, дървени трупи и торф, доставяни от Литва, както се твърди, на фитосанитарни основания. Мерките засягат търговията и веригите за доставки в рамките на ЕС и оказват влияние върху функционирането на вътрешния пазар, включително като налагат пазарни корекции. ЕС многократно се обръщаше към Китай с молба да премахне ограниченията върху износа на Литва за Китай и да възстанови нормалните търговски потоци, но без резултат. След консултациите, проведени на 15 и 16 март 2022 г. между страните, които не доведоха до задоволително решение, на 7 декември 2022 г. ЕС поиска да бъде създадена специализирана група на СТО, което беше направено на 27 януари 2023 г. Процесът на попълване на състава на специализираната група е в ход.

- Китай — забрани за водене на съдебно производство (DS611). Този спор се отнася главно за китайските мерки, които оказват неблагоприятно въздействие върху защитата и правоприлагането на правата върху интелектуалната собственост. От август 2020 г. насам китайските съдилища издават решения, известни като „забрана за водене на съдебно производство“, за да попречат на дружествата от ЕС, притежаващи патенти от съществено значение за стандарт, да предприемат действия за правоприлагане на правата им извън Китай. Освен това китайски съдилища заплашват с тежки глоби, за да възпрат европейските дружества да се обърнат към чуждестранни съдилища. Това постави европейските високотехнологични дружества в твърде неблагоприятно положение при правоприлагането на правата им. През април 2022 г. се проведе консултации между ЕС и Китай, но не беше постигнато взаимно задоволително решение. На 27 януари 2023 г. беше създадена специализирана група, а съставът ѝ беше попълнен на 28 март 2023 г.
- Индия — мита върху продукти на ИКТ (DS582). Този спор се отнася за митата, прилагани от Индия върху продукти на информационните и комуникационните технологии (ИКТ). Митата се въвеждат постепенно от 2014 г. насам, въпреки че Индия е поела ангажимент за безмитен режим с обвързващия си график в рамките на СТО в отговор на ангажиментите си по ИТА-1. Докладът на специализираната група беше разпространен до всички членове на СТО и публикуван на 17 април 2023 г. В този доклад специализираната група констатира, че митата на Индия в размер на до 20 % нарушават най-основните правила на СТО, т.е. свързаните с митата ангажименти на Индия, и следователно са незаконни. Докладът на специализираната група потвърждава всички претенции на ЕС по този спор и по принцип следва да бъде приет от Органа за уреждане на спорове в срок от 60 дни след изпращането му до всички членове на СТО.
- Забрана на Индонезия за износ на никелова руда (DS592). Спорът се отнася за наложената от Индонезия забрана за износ на никелова руда и националните ѝ изисквания за преработка, засягащи никеловата и желязната руда. ЕС оспори

мярката пред СТО, като през януари 2021 г. поиска да бъде създадена специализирана група. На 30 ноември 2022 г. специализираната група установи, че индонезийската забрана за износ и изискването за национална преработка на никелова руда нарушават правилата на СТО и не са оправдани от нито едно от съществуващите изключения, като уважи всички претенции на ЕС. На 8 декември 2022 г. Индонезия обжалва доклада на специализираната група „формално“, т.е. пред неработещия Апелативен орган. Индонезия не прие никаква договореност за заобикаляне на липсата на функциониращ апелативен орган, който да разгледа нейната жалба, като например присъединяване към Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване или сключване с ЕС на *ad hoc* споразумение за арбитраж при обжалване съгласно член 25 от Договореността за уреждане на спорове, въпреки продължителните усилия на всички равнища през 2022 г. След констатациите на специализираната група на СТО и обжалването от страна на Индонезия пред неработещия понастоящем Апелативен орган, което фактически блокира окончателното и обвързващо решение по спора, Комисията обмисля прилагането на подходящи и пропорционални ответни мерки в отговор на нарушението от страна на Индонезия и започна обществена консултация относно възможното използване на Регламента за осигуряване на съблюдаването, за да си помогне при оценката на необходимостта и параметрите на възможните мерки на търговската политика.

През отчетния период ЕС също така **продължи да постига напредък по спорове в рамките на СТО, в които е ответник, заведени от други страни срещу него, включително следните:**

- Турция — защитни мерки по отношение на стоманата (DS595). Този спор е свързан със защитната мярка по отношение на стоманата, наложена от ЕС през февруари 2019 г. Докладът на специализираната група от 29 април 2022 г. потвърди наличието на инструмент за защитните мерки, който може да бъде използван в отговор на световната криза в стоманодобива, но установи, че защитната мярка на ЕС по три точки не е достатъчно обоснована. След приемането на окончателния доклад на 31 май 2022 г. ЕС и Турция се споразумяха за разумен срок за постигане на съответствие и на 16 януари 2023 г. ЕС представи доклад за състоянието, с който информира членовете на СТО за приемането на мярката, необходима за изпълнение на препоръките и решенията по този спор.
- Индонезия (DS593) — палмово масло и Малайзия — палмово масло (DS600). И двата спора, които са заведени поотделно съответно от Индонезия (декември 2019 г.) и Малайзия (януари 2021 г.), се отнасят за определени мерки, приети от ЕС и някои държави членки в контекста на директивите на ЕС за биогоривата, тъй като последните засягат биогоривата от палмово масло и биогоривата от маслодайни палмови култури от тези държави. Малайзия и Индонезия твърдят,

че въпросните мерки са несъвместими със Споразумението за техническите пречки пред търговията (ТПТ), Общото споразумение за митата и търговията (ГАТТ) и Споразумението относно субсидиите и изравнителните мерки (СИМ) на СТО. И в двата случая бяха създадени специализирани групи, като съответните процедури са в ход.

- **Южна Африка — цитрусови плодове (DS613).** Спорът се отнася за фитосанитарния режим на ЕС, регулиращ вноса на цитрусови плодове от Южна Африка. Южна Африка твърди, че мерките на ЕС изглеждат несъвместими със Споразумението на СТО за санитарните и фитосанитарните мерки и с някои разпоредби на ГАТТ 1994. На 22 юли 2022 г. Южна Африка поиска консултация с ЕС в рамките на СТО. Консултациите се проведеха на 15 и 16 септември 2022 г., но не доведоха до задоволително решение. Процесът е в ход.

Б. Двустранно уреждане на спорове

През 2022 г. ЕС не започна нови двустранни спорове, но продължи да наблюдава спазването от страна на търговските партньори на докладите на специализираните експертни групи и договорените решения за уреждането им...

- **Южна Корея — трудови ангажименти.** Южна Корея постигна допълнителен напредък в изпълнението на решението на специализираната група от януари 2021 г.⁷⁶, издадено в съответствие с глава „Търговия и устойчиво развитие“ от Споразумението за търговия между ЕС и Южна Корея. В Южна Корея три основни конвенции влязоха в сила през 2022 г., по-специално Конвенция № 87 относно свободата на сдружаване и закрила на правото на организиране, Конвенция № 98 относно правото на организиране и на колективно договаряне и Конвенция № 29 относно принудителния или задължителния труд. За повече подробности вж. раздел II.2, точка В по-горе.
- **Южноафрикански митнически съюз (ЮАМС) — защитни мерки по отношение на домашните птици.** Този спор се уреждаше от разпоредбите за уреждане на спорове съгласно двустранното Споразумение за икономическо партньорство между Европейския съюз и държавите от ЮАОР (Южноафриканска общност за развитие). Той се отнасяше за налагането от страна на ЮАМС (Южна Африка, Ботсуана, Намибия, Есватини и Лесото) през септември 2018 г. на защитна мярка по отношение на износа на замразени необезкостени пилешки разфасовки от ЕС, което е довело до значително намаляване на износа на птиче месо от ЕС за ЮАМС. В окончателния си доклад от 4 август 2022 г. арбитражният състав се произнесе в полза на ЕС и установи, че защитната мярка не е пропорционална и надхвърля необходимото за отстраняване или предотвратяване на сериозна вреда или смущения. Освен това забавянето между разследването и приемането на защитната мярка е прекомерно

⁷⁶ Докладът на специализираната група беше публикуван на 20 януари 2021 г. и е достъпен на следния адрес: [Circabc \(europa.eu\)](https://circabc.europa.eu)

и не е в съответствие със СИП между ЕС и ЮАОР. Въпреки че срокът на действие на защитната мярка изтече през март 2022 г., докладът на специализираната група създава прецедент, който трябва да бъде следван от ЮАМС, и не позволява на последния да удължи срока на действие на въпросната защитна мярка.

- **Алжир — няколко ограничаващи търговията мерки.** На 24 юни 2020 г. ЕС започна процедура за уреждане на спор с Алжир съгласно споразумението за асоцииране между ЕС и Алжир, като оспори пет мерки (незаконни защитни мита, забрана за внос на автомобили, схема за лицензиране на вноса, мита върху 129 продукта и ограничения на плащанията в сектора на морския транспорт). В резултат на усилията на ЕС за намиране на решение чрез преговори по време на консултациите три от петте оспорвани мерки бяха премахнати (мита, незаконни защитни мита и ограничения на плащанията). През декември 2022 г. Алжир оттегли митата за незаконен внос (DAPS) за всички продукти, обхванати от споразумението за асоцииране между ЕС и Алжир. Освен това през ноември 2022 г. Алжир промени правната рамка и във връзка с вноса на автомобили. Междувременно Алжир въведе и нов разрешителен режим за внос, замислен като действаща забрана за внос, която понастоящем се прилага за списък от почти половин милион продукти, както и други секторни пречки пред търговията (напр. нови изисквания за халал за продукти от хранително-вкусовата промишленост), които нарушават търговските потоци в различните сектори. Редовно се приемат допълнителни мерки за ограничаване на търговията и инвестициите, което прави стопанската среда на място непредсказуема и непрозрачна. Комисията следи отблизо ситуацията и продължава да бъде обезпокоена от развитието на събитията във връзка с въвеждането на нови мерки през 2022 г. и първата половина на 2023 г.
- И накрая, непредизвиканата и неоправдана агресивна война на Русия срещу **Украйна** засегна способността на последната да изпълни решението на арбитражния състав, издадено по двустранен спор съгласно споразумението за асоцииране между ЕС и Украйна, относно забраната на Украйна за износ на някои видове дървен материал.

V.2 Подновяване на резерва от арбитражи за споровете по споразуменията на ЕС

През декември 2020 г. беше отправена публична покана за подаване на заявления относно подновяването на резерва от арбитражи и отделния резерв от експерти в областта на търговията и устойчивото развитие (ТУР) за специализираните групи за уреждане на спорове по търговски споразумения, по които ЕС е страна. В рамките на процедурата по поканата комисия за подбор, съставена от опитни международни съдии и учени, разгледа заявленията, за да потвърди годността за назначаване на кандидатите. През май 2022 г. издържалите конкурса кандидати бяха уведомени за това, а новите списъци

на допустимите кандидати беше публикуван през юни 2022 г.⁷⁷ Комисията ще използва тези нови списъци, за да прави предложения за назначаване на арбитри и експерти по ТУР в конкретни случаи или за предварително договорени списъци по съответните двустранни споразумения с трети държави. Окончателното решение относно тези списъци се взема от Съвета. В съответствие с „Ангажимента за равно представителство в арбитража“, към който се придържа Комисията, Комисията ще се стреми да осигури баланс между половете по отношение на назначенията в списъците или конкретни спорове и ще насърчава търговските си партньори да правят същото.

⁷⁷<https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/3b8c3460-b8f5-4bd2-8e32-08b68cf4d834>